

Anti-homogeweld in Nederland

Analyse van (dreiging van) fysiek anti-homogeweld

« waakzaam en dienstbaar »

Uitgave

Politie | Landelijke Eenheid
Dienst Landelijke Informatie Organisatie i.o. | Afdeling Analyse en Onderzoek
Postbus 100
3970 AC Driebergen

Driebergen, december 2013
Copyright © 2013 Politie | Landelijke Eenheid

<i>Tekst</i>	Remko Segerink
<i>Eindredactie</i>	Martin Grapendaal
<i>Vertaling</i>	Matthijs Boertje
<i>Omslagfoto</i>	Gerrit van Boxtel

Met dank aan alle interne en externe partners die aan de basis hebben gestaan van de verwerkte informatie door deze (in)direct aan te leveren binnen de bestaande informatieprocessen en in het bijzonder het Landelijk Homonetwerk Politie (LHP) waardoor deze rapportage mede mogelijk is gemaakt.

Copyright

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen, alsmede behoudens voorzover in deze uitgave nadrukkelijk anders is aangegeven, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt, in enige vorm of wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de Landelijke Eenheid. Aan de totstandkoming van deze uitgave is uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteur, de redactie en de Landelijke Eenheid geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Voorwoord

Homoseksualiteit is onderdeel van de samenleving. Net zoals heteroseksualiteit, mensen met een blanke of donkere huidskleur, mensen met een christelijk of islamitisch geloof of mensen met blauwe of bruine ogen. Ongeacht de reden of motivatie zal discriminatie tegen mensen op grond van welk aspect dan ook niet worden getolereerd. Een ieder moet in Nederland zichzelf kunnen zijn en dit zonder angst voor discriminatie of afwijzing kunnen uiten.

Toch is de samenleving niet perfect en wordt er wel degelijk gediscrimineerd. Empatisch vermogen ontbreekt hierbij vaak; hoe zou iemand zich voelen die heteroseksueel is en dit niet mag of kan uiten, of hoe zou een geboren Nederlander zich voelen die moet emigreren naar een Arabisch land en zich daar zonder kennis van de taal of cultuur zo snel mogelijk moet aanpassen?

Een treffende reactie naar aanleiding van de vraag of men een speciale code hanteert bij anti-homogeweld in het registratiesysteem van één van de regionale eenheden was de volgende: *“Wij maken bij ons korps geen onderscheid in ras, geloof, geaardheid of anders zaken. Geweld is geweld en wordt als zodanig behandeld.”* Toch ligt dit wellicht iets meer genuanceerd. Discriminatoire geweld tast namelijk de vrijheid van de mens aan, waarbij het slachtoffer wordt mishandeld omdat hij of zij zichzelf is en waarbij de dader (om wat voor reden dan ook) gemotiveerd is om iemand te mishandelen om diezelfde reden.

Sinds een aantal jaren staat het homovriendelijke imago van Amsterdam en Nederland onder druk door berichtgeving in de media over anti-homogeweld. Enkele incidenten worden uitvoerig in de landelijke media behandeld en schetsen zo een beeld van een intolerantie jegens homoseksualiteit. Omdat er tot op heden geen landelijke beeld van anti-homogeweld is geschetst vanuit de cijfers van de politie (dit is in 2009 alleen gedaan voor de stad Amsterdam), probeert het thans voor u liggende rapport een antwoord te geven op vragen omtrent de omvang en aard van anti-homogeweld in Nederland.

Inhoudsopgave

	Samenvatting	pagina 5
	English summary	pagina 10
1	Introductie	pagina 14
	1.1 Inleiding	pagina 14
	1.2 Definitie anti-homogeweld	pagina 14
	1.3 Doel van het onderzoek	pagina 15
	1.4 Onderzoekperiode en –methoden	pagina 15
	1.5 Beperkingen van het onderzoek	pagina 16
	1.6 Leeswijzer	pagina 17
2	Anti-homogeweld in Nederland	pagina 18
	2.1 Soorten delicten en temporele spreiding	pagina 19
	2.2 Geografische spreiding	pagina 24
3	Slachtofferanalyse	pagina 26
	3.1 Nationaliteit	pagina 27
	3.2 Geboorteland	pagina 27
	3.3 Geslacht en leeftijd	pagina 28
4	Daderanalyse	pagina 30
	4.1 Nationaliteit	pagina 32
	4.2 Geboorteland	pagina 33
	4.3 Geslacht en leeftijd	pagina 33
	4.4 Opleidingsniveau	pagina 35
	4.5 Antecedenten	pagina 37
	4.6 Woon- of verblijfplaatsen	pagina 39
5	Tot slot	pagina 41
	Literatuurlijst	pagina 42

Samenvatting

In dit rapport is gekeken naar anti-homogeweld in Nederland. De resultaten van de analyse zijn gebaseerd op de bij de politie bekende delicten en de verdachten die hier eventueel bij zijn aangemerkt. Eerder onderzoek naar anti-homogeweld is veelal gedaan naar aanleiding van slachtofferenquêtes of naar een gedeelte van het totaal aantal in Nederland geregistreerde delicten. In dit rapport is getracht een zo compleet mogelijk beeld te geven van de omvang en aard van het geregistreerde anti-homogeweld in Nederland. Aan de hand van een aantal gerichte zoekvragen is voor de periode 1 januari 2009 tot 1 september 2013 gezocht naar registraties van anti-homogeweld in het registratiesysteem van de Nederlandse politie. Vervolgens zijn alle geweldsdelicten¹ en het delict bedreiging geëxporteerd. Dit heeft 769 registraties opgeleverd; gemiddeld drie meldingen van anti-homogeweld per week.

In ogenschouw moet worden genomen dat veel slachtoffers van anti-homogeweld geen aangifte willen doen bij de politie. Wanneer er wel aangifte gedaan wordt dan zullen mogelijk veel slachtoffers het homofobe karakter van het misdrijf ook niet altijd vermelden door bijvoorbeeld angst, schaamte of schuldgevoelens. Enkele eenheden, waaronder de eenheid Amsterdam en de voormalige regio Utrecht (nu Midden Nederland), houdt middels een projectcode het aantal anti-homogeweldzaken bij. Hierdoor zijn deze registraties makkelijk uit het politiesysteem te halen, maar kan vervolgens zorgen voor een ogenschijnlijke discrepantie in vergelijking met het aantal registraties van de eenheden die geen of niet consequent een aparte projectcode hanteren.

Wanneer we het aantal geregistreerde incidenten van anti-homogeweld vergelijken met het aantal geregistreerde incidenten van racistisch geweld in Nederland, zien we dat het aantal bedreigingen op grond van ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming vele malen hoger ligt dan het aantal bedreigen op grond van seksuele voorkeur. Het aantal geweldsincidenten ligt in 2010 ongeveer gelijk en in 2011 is er meer sprake van racistisch geweld dan van anti-homogeweld (Tierolf e.a., 2013).

Het meest voorkomende geregistreerde type delict onder anti-homogeweld betreft eenvoudige mishandeling. Van het totale aantal registraties vanaf 2009 is 31,5 procent weggeschreven als eenvoudige mishandeling en is 6,7 procent van de anti-homogeweldregistraties weggeschreven als zware mishandeling of als doodslag of moord. De dreiging van geweld is tevens meegenomen in dit rapport. Hier wordt het delict 'bedreiging' mee bedoeld dat in 16,9 procent van alle registraties vanaf 2009 voorkomt onder

¹ De volgende delictsvormen zijn meegenomen: zware mishandeling; eenvoudige mishandeling; gijzeling/ontvoering; openlijke geweldpleging tegen personen; straatroof; overige diefstallen met geweld; doodslag/moord; vechtpartij; overval; homogeweld; kindermishandeling; geweld met/zonder letsel met/zonder wapen; beroving; diefstal met geweld (in vereniging); overige mishandeling/geweld.

het anti-homogeweld. Bedreiging is het dreigen met fysiek geweld of de dood tegen een persoon, diens naasten of eigendommen.

Wanneer gekeken wordt naar de temporele spreiding van de verschillende geweldsdelicten is een afname te zien in 2011 en een toename in 2010 en 2012. Terwijl het aantal eenvoudige mishandelingen en bedreigingen in 2011 is afgenomen neemt dit in 2012 weer toe. Het aantal zware mishandelingen of doodslag/moord is in 2012 juist gedaald, terwijl dit in 2011 ten opzichte van 2010 nog is gestegen.

Het totaal aantal geweldsdelicten met een antihomoseksueel karakter is in 2012 toegenomen met 70 procent en het aantal bedreigingen met 41 procent. Ook in het jaar 2010 zijn beide type incidenten toegenomen ten opzichte van 2009. In 2011 is echter een daling te zien van 30 procent wat betreft het aantal geweldsdelicten en 39 procent wat betreft het aantal bedreigingen. Vanaf 2009 zijn er dus redelijk wat schommelingen te zien in het aantal geweldsdelicten.

Opvallend is dat er in de zomermaanden aanzienlijk meer incidenten plaatsvinden dan in de wintermaanden. De stijging in de zomermaanden zou mogelijk verband kunnen houden met de jaarlijkse gaypride in Amsterdam die in het begin van augustus gehouden wordt of het feit dat het uitgaansleven zich in de zomermaanden meer naar buiten verplaatst waardoor homoseksualiteit meer 'zichtbaar' is. In de maanden december en maart vinden het minst aantal geweldszaken tegen homoseksuelen plaats.

Hoewel de meeste incidenten plaatsvinden op doordeweekse dagen is er in het weekeinde, met name op de zaterdag, een duidelijke piek waarneembaar. In totaal vindt 40,8 procent van alle geweldsdelicten plaats in het weekeinde en 21,3 procent van alle incidenten op de zaterdag. Het uitgaansleven van zowel homo- als heterohoreca, waardoor meer mensen op straat te vinden zijn, speelt hier waarschijnlijk een grote rol in. Wat betreft de spreiding per uur is te zien dat de meeste incidenten plaatsvinden in de nachtelijke uren met een piek tussen 3 en 5 uur in de ochtend.

Amsterdam is de stad waar zich veruit de meeste meldingen voordoen van anti-homogeweld. In de onderzoeksperiode van 1-1-2009 tot 1-9-2013 vindt 59,8 procent van alle registraties plaats in de stad Amsterdam. Een aantal verklaringen voor dit hoge percentage kunnen echter wel worden gegeven. De Amsterdamse politie-eenheid² heeft een actief eigen homonetwerk waardoor actiever wordt gezocht en gecodeerd op homogereleerde incidenten dan in andere steden. Daarnaast is Amsterdam een populaire vestigingsplaats en toeristenbestemming voor homoseksuelen en heeft Amsterdam ook meer homohoreca dan andere grote steden in Nederland. Andere steden die voorkomen als 'hotspot' van anti-homogeweld zijn Utrecht, Amsterdam-Zuidoost, Nijmegen, Amstelveen en Haarlem.

² Onder de eenheid Amsterdam vallen de plaatsen Amsterdam, Amsterdam-Zuidoost, Diemen, Amstelveen, Uithoorn, Aalsmeer, Duivendrecht, Ouderkerk aan de Amstel en Waver.

Slachtoffers

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2013) voelen lesbiennes en homo's zich vaker onveilig dan heteroseksuelen en zijn homoseksuelen vaker slachtoffer van criminaliteit en respectloos gedrag. Toch blijkt dat lang niet alle slachtoffers van anti-homogeweld aangifte doen. In verschillende slachtofferenquêtes wordt gevraagd of men aangifte heeft gedaan. Hieruit blijkt dat veel slachtoffers geen aangifte doen omdat men twijfelt aan de interesse, competentie en/of deskundigheid van de politie; of dat men bagatelliseert wat er is gebeurd of niet bekend wil staan als homoseksueel (Schuyf, 2009).

Veruit het merendeel van de slachtoffers van anti-homogeweld heeft de Nederlandse nationaliteit (75,3 procent). Een kleiner percentage (3,9 procent) heeft naast de Nederlandse nationaliteit tevens de Marokkaanse nationaliteit en 1,2 procent van de slachtoffers heeft alleen de Marokkaanse nationaliteit. Het aantal slachtoffers met een Turkse nationaliteit naast de Nederlandse bedraagt 1,7 procent en het percentage met alleen de Turkse nationaliteit is 1,5 procent. Ook zien we een kleine groep met de Britse, Amerikaanse of Braziliaanse nationaliteit. Het kan niet met zekerheid gezegd worden of dit mensen zijn die woonachtig zijn in Nederland of dat dit toeristen betreffen die in Nederland in aanraking zijn gekomen met anti-homogeweld.

In 84,2 procent van de incidenten betreft het een mannelijk slachtoffer. De leeftijd van de slachtoffers ten tijde van het incident loopt erg uiteen van 15 tot 72 jaar. Tegen de oudere slachtoffers wordt in enkele gevallen fysiek geweld gebruikt vanwege de (vermeende) pedoseksuele geaardheid van het slachtoffer. De gemiddelde leeftijd is 36,7 jaar en de modale leeftijd is 23 jaar (komt 21 keer voor). De meeste slachtoffers zijn tussen de 21 en 27 jaar oud.

Verdachten

Van de 769 bekeken registraties, is van 379 registraties één of meer verdachten bekend. Van deze 379 incidenten is/zijn de verdachte(n) dus geïdentificeerd door het slachtoffer, getuige(n) of de politie. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit niet hoeft te betekenen dat er niet meer daders hebben deelgenomen aan het strafbare feit, echter zijn er niet meer daders geïdentificeerd en opgenomen in het registratiesysteem. Bij het merendeel van de registraties (waarbij een verdachte bekend is) is er sprake van één verdachte (67 procent) en 17,7 procent van de registraties heeft een tweetal verdachten. In totaal heeft 15,3 procent van de incidenten meer dan twee verdachten (4,5 procent heeft meer dan vijf verdachten).

De meerderheid van de verdachten heeft alleen de Nederlandse nationaliteit (61,8 procent). In 16,6 procent betreft het iemand met de Marokkaanse nationaliteit (eventueel samen met de Nederlandse nationaliteit). Daarnaast is 5,5 procent in het bezit van de Turkse nationaliteit en 2,5 procent in het bezit van de Roemeense nationaliteit.

Het aantal mannelijke verdachten van anti-homogeweld is aanzienlijk hoger dan het aantal vrouwelijke daders. Van de verdachtenpopulatie is 92,7 procent een man. De leeftijd van de verdachten ten tijde van het incident varieert van 14 jaar tot 79 jaar oud. De gemiddelde leeftijd is 30,1 jaar en de modale leeftijd is 23 jaar (komt 38 keer voor). De meeste verdachten zijn tussen de 19 en 25 jaar oud.

Wat betreft het opleidingsniveau van de groep verdachten van anti-homogeweld is van 31,4 procent het niveau niet bekend. Naast de verklaring dat deze personen geen onderwijs hebben genoten is het ook aannemelijk dat in deze groep personen voor het laatst vóór 1999 onderwijs hebben gevolgd of immigrant zijn waardoor het opleidingsniveau onbekend is. De grootste groep verdachten heeft het secundair of voortgezet onderwijs als hoogst genoten opleiding (62,4 procent). Hieronder wordt het algemeen vormend en beroepsvoorbereidend onderwijs bedoeld dat in directe aansluiting op het basisonderwijs gevolgd kan worden (secundair) of aansluitend op het secundaire onderwijs. Merendeel (42,5 procent van het totale aantal) heeft havo, vwo of mbo gevolgd. Een kleinere groep heeft het hoger onderwijs als hoogst genoten opleiding (13,6 procent) waarvan merendeel (12,2 procent van het totale aantal) een bacheloropleiding heeft gevolgd (hbo of wo) en een klein gedeelte een masteropleiding binnen het hbo of wo (1,3 procent van het totale aantal). In totaal heeft 2,4 procent van de verdachten waarvan de opleiding bekend is niet hoger dan het primaire onderwijs gevolgd (basisonderwijs).

Van alle bekende verdachten heeft 86,6 procent antecedenten op naam staan; het gaat in totaal om 3.337 misdrijven. Dit betekent dat het om gemiddeld 7,8 registraties per persoon gaat. Het merendeel van de antecedenten betreft diefstallen; in 32,5 procent van alle registraties gaat het om (gekwalficeerde) diefstal. In 5,6 procent betreft dit een diefstal met geweld. Een ander veel voorkomende registratie is mishandeling, dat in 12,2 procent van de antecedenten voorkomt. Of er bij de mishandeling ook sprake is geweest van anti-homogeweld is niet te achterhalen, dit geldt tevens voor het delict bedreiging dat in 5,9 procent van de antecedenten voorkomt. Opvallend is dat geen van de verdachten voor de rechter is verschenen inzake discriminatie. Hoewel bij fysiek anti-homogeweld dit delict ook niet ten laste wordt gelegd (maar wel mishandeling of andere geweldsdelicten), zou kunnen worden verondersteld dat mensen die anti-homogeweld gebruiken ook discriminatie niet schuwen. Dit laatste laten deze resultaten echter niet zien. In 10 procent van de gevallen betrof het een feit met een wettelijke strafdreiging van acht jaar of meer. Slechts een klein percentage van het totale aantal antecedenten heeft geleid tot vrijspraak (8,8 procent) en 19,8 procent van de misdrijven heeft geleid tot een gevangenisstraf. De grootste groep van de misdrijven is afgedaan met een financiële straf of maatregel (39 procent) en in 16 procent van de gevallen is er een taakstraf opgelegd.

De woon- of verblijfplaatsen van verdachten in Nederland toont op landelijk niveau veel gelijkenis met de pleegplaatsen van anti-homogeweld. De regio Amsterdam en Haarlem komen het meest voor als woon of verblijfplaats van verdachten. Daarnaast zien we ook een hogere concentratie rondom Utrecht, Den Haag en Eindhoven. Wanneer deze steden nader worden bekeken blijkt dat de verdachten veelal rondom de (binnen)steden wonen, terwijl de pleegplaatsen vaak in de binnensteden liggen.

English summary

This is the report of a study into violence against homosexuals in the Netherlands. The outcome is based on the results of an analysis of the instances and suspects, if any, reported to the police. Earlier studies of anti-gay violence were mostly based on the outcome of questionnaires held among victims or on a certain percentage of the total number of registered incidents in the Netherlands.

This study has tried to give as complete as possible a picture of the extent and nature of the registered violence against homosexuals in the Netherlands. A number of specific queries served as the starting point for the search for Dutch police registrations of anti-gay violence in the period 1 January 2009 - 1 September 2013. Where all the data on violent crimes³ and threatening behaviour was exported from the files, this resulted in 769 registrations, which means an average of three reports of violence against homosexuals each week.

When studying these figures, it is important to bear in mind that many victims do not wish to officially report their injuries to the police. And even if they do report them, many of the victims may choose to leave out that they were the victim of anti-gay violence because they feel fear, shame, or guilt. By using a specific project code, some police units, for instance Amsterdam and Midden-Nederland (formerly Utrecht), keep a record of the number of incidents of anti-gay violence. This makes it easy to single out these cases, but can also cause a seeming discrepancy with the registrations of units that do not use such a project code or only use it haphazardly.

If we compare the number of registered incidents of anti-gay violence in the Netherlands with the number of incidents of racist violence, we see that where intimidation is concerned, the number of incidents involving the victim's skin colour, origin, or ethnicity is much higher than that of incidents in which the victim's sexual orientation played a role. Where actual violence is concerned, in 2010 the numbers of anti-gay and racist incidents were more or less the same; in 2011, however, there were more incidents of racist than of anti-gay violence (Tierolf and others, 2013).

Simple assault is the most commonly registered form of anti-gay violence. Of the total number of cases registered since 2009, 31.5% were recorded as simple assault; 6.7% of the cases registered as violence against homosexuals were recorded as GBH, manslaughter, or murder. The report also looked at threats of violence (physical violence or death threats against an individual and/or his relatives), which form 16.9% of all anti-gay incidents registered since 2009.

³ These include the following crimes: gbh, assault and battery, hostage taking/abduction, act of violence in a public place, mugging, other violent thefts, manslaughter/murder, raid, anti-gay violence, child abuse, violence (not) resulting in injury, violence with or without a weapon; robbery, violent theft (in association), other forms of assault/use of violence.

The numbers of violent crimes differ from year to year: a decrease in 2011, but an increase in 2010 and 2012. The number of simple assault cases and threatening behaviour decreased in 2011 compared to the previous year, but increased again in 2012. In contrast, compared to 2011, the number of GBH or manslaughter/murder cases decreased in 2012; in 2011 the number rose in comparison to the year before. The total number of violent crimes against homosexuals increased by 70% in 2012, and the number of threats by 41%. In 2010 too, the numbers for both forms of crimes rose compared to the year before. In 2011, the number of violent crimes decreased by 30%, and the number of threats by 39%. All in all, the number of violent crimes has fluctuated considerably since 2009.

It is striking that considerably more incidents take place in the summer than in the winter. This difference may be due to the annual Amsterdam gaypride in the first week of August or the fact that in summer people spend more time on cafe terraces than inside, which makes homosexuality more visible. December and March are the months in which the fewest cases of anti-gay violence are reported.

Most incidents (40.8%) take place at the weekend, particularly on Saturday (21.3%), probably because the clientele of pubs and restaurants, gay or other, spend more time in the streets then. Most incidents take place during the night, with a peak between 3 and 5 a.m.

Amsterdam is the city with the highest number of reports of violence against homosexuals. In the research period (1-1-2009 to 1-9-2013) 59.8% of all registered incidents in the Netherlands took place in the Dutch capital. There are a number of explanations for this. More than police forces in other parts of the country, the Amsterdam police⁴ has its own gay network and actively registers and codes "gay" incidents. In addition, more homosexuals settle in Amsterdam than in other cities, and Amsterdam is very popular among gay tourists. The city also has the highest number of gay pubs and restaurants in the Netherlands. Other cities in which anti-gay violence frequently occurs are Utrecht, Nijmegen, Amstelveen, and Haarlem; anti-gay violence is also not uncommon in Amsterdam-Zuidoost, a suburban area in which many of the residents are immigrants.

Victims

According to Statistics Netherlands figures (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2013), lesbians and gay men more often feel unsafe than do heterosexuals; homosexuals are also more often the victim of crime and disrespectful behaviour. Still, not all victims of anti-gay violence report to the police. Judging from the answers to a series of victim questionnaires it seems that many victims do not report an incident for fear of lack of interest, competence, or

⁴ The area covered by the Amsterdam police comprises Amsterdam, Amsterdam-Zuidoost, Diemen, Amstelveen, Uithoorn, Aalsmeer, Duivendrecht, Ouderkerk aan de Amstel, and Waver.

expertise on the part of the police. People also sometimes fear that the police will not take them seriously or do not want others to know that they are gay (Schuyf, 2009).

The majority of the victims of anti-gay violence are Dutch (75.3%). A smaller percentage have both Dutch and Moroccan (3.9%) or only Moroccan nationality (1.2%). The number of victims with both Dutch and Turkish nationality is 1.7% and with only Turkish nationality 1.5%. A small number of victims have British, American, or Brazilian nationality. It is not known if the latter are residents or tourists who happen to have been confronted with anti-gay violence during their stay in the Netherlands.

In 84.2% of the incidents, the victim was male. The age of the victims ranged from 15 to 72, which breaks down to an average age of 36.7 and a modal age of 23 (which is the victim's age in 21 cases). Most of the victims were between 21 and 27. Some of the older victims were attacked because of their assumed paedosexuality.

Suspects

In 379 of the 769 registered cases, one or more suspects were identified by the victims, witnesses, or the police. This does not mean that there were not more perpetrators, but that it was just these that were identified and registered. Most of the cases in which suspects became known involved one individual (67%), or two individuals (17.7%). In 15.3% of all cases there were more than two suspects, and in 4.5% of all cases there were more than five.

The majority of the suspects have Dutch nationality only (61.8%), either Moroccan or Moroccan and Dutch (16.6%), Turkish (5.5%), or Romanian nationality (2.5%).

The number of male suspects of anti-gay violence is considerably higher than the number of female suspects: namely 92.7% of suspects are male. The age of the suspects at the time of the incident varies from 14 to 79. The average age is 30.1 and the modal age is 23 (the suspect's age in 38 cases). Most suspects are between 19 and 25.

There is no information on the educational level of 31.4% of the suspects of anti-gay violence. Apart from the assumption that these individuals might not have received any form of education, it is likely that the group includes some who received their last official education before 1999, or that they are immigrants whose level of education is not known.

The highest level of education of the majority of suspects (62.4%) is secondary school: general or pre-vocational education that follows primary school. The majority of the suspects (42.5% of the total number) went to HAVO (school for senior general secondary education), VWO (pre-university education), or MBO (upper secondary vocational education). A smaller percentage (13.6%) went on to higher education (university or university of professional education); of these, the majority (12.2% of the total number) have a bachelor's, and a minority (1.3%) a master's degree. A total of 2.4% of the suspects of whom the education level is known only went to primary school.

86.6% of all known suspects have antecedents for a total of 3,337 crimes, an average of 7.8 registrations per individual. Most of the antecedents are for theft, of which 32.5% are for aggravated theft, and 5.6% for robbery. 12.2% of the antecedents are for assault, and 5.9% are for threatening behaviour. It is not known if these figures include cases of anti-gay violence, but it is remarkable that none of the suspects have been charged with discrimination. Although the people who commit physical violence against homosexuals are not charged with discrimination (but with assault or disturbance of the public order) one might assume that they would not shy away from discriminatory behaviour. The results of the study do not support this theory, however. In 10% of the cases the crimes committed carried a possible prison sentence of eight years or more. Only a small percentage of the total number of antecedents are related to cases in which acquittal followed (8.8%); 19.8% of the crimes were punished with a prison sentence. The perpetrators of the majority of the crimes were sentenced to a fine or a nonpunitive order (39%); in 16% of the cases the perpetrators were sentenced to community service.

The suspects' domiciles and places of residence in the Netherlands largely correspond to the places where violence against homosexuals occurs most often. They live mostly in the Amsterdam and Haarlem regions, followed by the surroundings of Utrecht, The Hague, and Eindhoven. In general, the suspects tend to live outside the inner cities or in the surrounding countryside, whereas the crimes are usually committed in the inner cities.

1 Introductie

In dit rapport zal gekeken worden naar anti-homogeweld in Nederland. De resultaten van de analyse zijn gebaseerd op de bij de politie bekende delicten en de verdachten die hier eventueel bij zijn aangemerkt. Eerder onderzoek naar anti-homogeweld is veelal gedaan naar aanleiding van slachtofferenquêtes of naar een gedeelte van het totaal aantal in Nederland geregistreerde delicten. In dit rapport is getracht een zo compleet mogelijk beeld te geven van de omvang en aard van het geregistreerde anti-homogeweld in Nederland.

1.1 Inleiding

Artikel 1 van de Nederlandse grondwet luidt: "Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan". Onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt tenietgedaan of aangetast. De wet Algemene wet gelijke behandeling (AWGB) concretiseert artikel 1 van de grondwet en specificeert welke gevallen een gelijke behandeling vereisen.

Er wordt gesproken over fundamentele vrijheden; vrijheden die dus essentieel zijn en wezenlijk van belang voor de mens. De aantasting van deze vrijheden kunnen zorgen voor een grote beperking van iemands leven. Het met angst voor fysiek geweld in het openbaar verkeren, vanwege een andere huidskleur of gaardheid tast onbetwistbaar de elementaire persoonlijke vrijheid verregaand aan.

1.2 Definitie anti-homogeweld

De definitie van anti-homogeweld (ook wel homonegatief geweld genoemd) die gehanteerd is voor dit onderzoek: het welbewust uiten van discriminatie op grond van seksuele voorkeur door het gebruiken van fysieke kracht, dan wel het dreigen daarmee, gericht tegen een ander persoon of een groep personen, hetgeen resulteert of kan resulteren in letsel, dood of psychische schade.

De term seksuele voorkeur kan zowel verwijzen naar hetero- als homoseksualiteit, maar hier wordt in dit rapport, voor het doel van het onderzoek, uitsluitend homoseksualiteit bedoeld. De definitie van homoseksualiteit zoals ook in dit rapport gehanteerd, verwijst naar enerzijds seksuele of romantische verlangens naar mensen van hetzelfde geslacht (mannen en vrouwen), als anderzijds naar een seksuele identiteit (transgender). Hierbij moet in acht worden genomen dat registraties over geweld naar transgenders moeilijker uit de politie systemen te destilleren zijn wanneer hierbij de term 'homo', 'homogeweld', of 'homoseksualiteit' niet is genoemd is. Zoeken op het woord 'transgender' levert namelijk te

veel registraties op waarbij geen sprake is van geweld tegen transgenders. Voor het woord 'lesbisch' geldt eveneens dat dit (in combinatie met andere zoekstrings) teveel irrelevante registraties oplevert waardoor gekozen is dit niet te doen. Echter is het bij registraties van geweld tegen lesbiennes wel zo dat er doorgaans het kenmerk (anti)homogeweld wordt aangehangen.

De politieregistraties die meegenomen zijn betreffen alleen geweldszaken waarbij fysiek geweld is toegepast of de dreiging hiermee (bedreiging). Daarnaast is het niet zo dat het slachtoffer daadwerkelijk homoseksueel hoeft te zijn maar wel dat volgens de dader, getuigen of politie dit als reden is gebruikt voor het geweld.

1.3 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het verschaffen van een overzicht en inzicht in de omvang en aard van anti-homogeweld en inzicht in slachtoffers en verdachten van anti-homogeweld. Hierbij willen we onder andere zicht krijgen op het verloop in tijd van het aantal anti-homogeweldrelateerde geweldsincidenten, de geografische spreiding en de kenmerken van verdachten en slachtoffers zoals leeftijd, geslacht, nationaliteit, onderwijsniveau en antecedenten (deze laatste twee kenmerken worden alleen bekeken van verdachten).

1.4 Onderzoekperiode en –methoden

De periode waarin het onderzoek is uitgevoerd is relatief kort en loopt van september tot december 2013. De periode waarover de analyse is uitgevoerd loopt van 1 januari 2009 tot 1 september 2013. Om aan de onderzoeksdoelen te voldoen is gebruikt gemaakt van literatuuronderzoek en data-analyse. Hieronder zullen deze onderzoeksmethoden worden besproken.

Literatuuronderzoek

Er is gebruik gemaakt van beschikbare (inter)nationale literatuur en overheidspublicaties om eerdere bevindingen voor wat betreft anti-homogeweld te verwerken in deze onderzoeksrapportage. Hierbij is voornamelijk gericht gezocht op de aard en omvang van het fenomeen.

Data-analyse

Ten behoeve van de data-analyse is het van belang om eerst de juiste data te verzamelen in een geschikte databaseapplicatie. Voor dit onderzoek is gekozen voor iBase; deze applicatie biedt de mogelijkheid om onderzoeksgegevens afkomstig uit allerlei bronnen samen te brengen en er gerichte queries (zoekvragen) op los te laten. Na de dataverzameling is de analyse uitgevoerd.

De dataverzameling is gestart met het samenstellen van een lijst met politieregistraties van anti-homogeweld. Hoe het samenstellen van deze lijst heeft plaatsgevonden wordt hieronder uiteengezet.

BlueView is een applicatie van de Nederlandse politie, waarin de registraties van de Landelijke Eenheid, de tien regionale eenheden en de KMar zijn gebundeld.⁵ Aan de hand van een aantal gerichte zoekvragen is voor de periode 1 januari 2009 tot 1 september 2013 gezocht naar registraties van anti-homogeweld in het registratiesysteem. Vervolgens zijn alle geweldsdelicten⁶ en het delict bedreiging geëxporteerd. Dit heeft 769 registraties opgeleverd. Deze registraties zijn vervolgens geïmporteerd in de iBase database. Hierdoor zijn onder andere de verdachten, slachtoffers en locaties van de registraties apart benaderbaar. Middels diverse queries is hier vervolgens een analyse op uitgevoerd.

Bij de Justitiële Informatiedienst zijn de misdrijven en overtredingen opgevraagd van de verdachten, zoals deze zijn opgenomen in het Justitieel Documentatie Systeem (JDS).⁷ Aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is verzocht aan te geven wat de hoogst genoten opleiding van de verdachten is geweest.

1.4 Beperkingen van het onderzoek

Beperkingen van de data

Bij onderzoek naar criminaliteit gaat het om leden van een populatie die wensen niet gekend en niet onderzocht te worden. Daarnaast worden lang niet alle delicten aangegeven of op heterdaad vastgesteld, en lang niet alle wel bekende delicten worden opgelost. Dit leidt ertoe dat het zogenaamde volume van de criminaliteit wordt onderschat, maar ook dat het geregistreerde deel van de criminaliteit niet representatief is voor het onderliggende, onbekende totaal (Bijleveld, 2007). De daderpopulatie die binnen deze onderzoeksrapportage inzichtelijk wordt gemaakt heeft dan ook slechts betrekking op een (niet-representatief) percentage van het totaal aantal (deels onbekende) daders (*dark number*). Bovendien heeft de in het verleden gehanteerde prioritering van de opsporing en de wijze van registratie, aan de hand van registraties en opsporingsonderzoeken vastgelegd in de politie-registratiesystemen, (deels) tot selectieve data geleid.

In ogenschouw moet worden genomen dat veel slachtoffers van anti-homogeweld geen aangifte willen doen bij de politie. Eerder onderzoek van *ÉénVandaag* in 2006 wees uit dat maar liefst 96,6 procent van de mensen die slachtoffer werden van homohaar geen aangifte deed. Wanneer er wel aangifte gedaan wordt dan zullen mogelijk veel slachtoffers het homofobe karakter van het misdrijf ook niet altijd vermelden door bijvoorbeeld angst, schaamte of schuldgevoelens.

⁵ Deze registraties zijn gebundeld vanuit de volgende systemen: BVH (inclusief HKS en OPS), BVO, LURIS, FIU en NDS/VIS.

⁶ De volgende delictsvormen zijn meegenomen: zware mishandeling; eenvoudige mishandeling; gijzeling/ontvoering; openlijke geweldpleging tegen personen; straatroof; overige diefstallen met geweld; doodslag/moord; vechtpartij; overval; homogeweld; kindermishandeling; geweld met/zonder letsel met/zonder wapen; beroving; diefstal met geweld (in vereniging); overige mishandeling/geweld.

⁷ In JDS worden alle (bij de politie bekende) misdrijven en overtredingen geregistreerd aangaande natuurlijke en rechtspersonen, zoals benoemd in de 'Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens' (Wjsg).

Ten aanzien van de betrouwbaarheid en volledigheid van de informatie uit de politiestructuren is er sprake van versnippering van informatie. Niet alle aangelegenheden worden door verbalisanten in de (juiste) bronnen geregistreerd, ofwel omdat situaties door surveillanten ter kennisgeving worden aangenomen ofwel omdat onderzoeksinformatie niet altijd (direct) wordt gedeeld. Daarnaast worden namen, geboortegegevens en adressen veelal onvolledig of verschillend geregistreerd. Dit maakt overzichten onnodig langer, (getalsmatige) overzichten worden bemoeilijkt en samenhang kan minder makkelijk worden onderkend. Enkele eenheden, waaronder de eenheid Amsterdam en de voormalige regio Utrecht (nu Midden Nederland), houdt middels een projectcode het aantal anti-homogeweldzaken bij. Hierdoor zijn deze registraties makkelijk uit het politiestructuur te halen, maar kan vervolgens zorgen voor een ogenschijnlijke discrepantie in vergelijking met het aantal registraties van de eenheden die geen of niet consequent een aparte projectcode hanteren. Daarnaast kunnen de gehanteerde definities van de projectcode's verschillen van de in dit rapport gehanteerde definitie van anti-homogeweld. Zo is de projectcode die de eenheid Amsterdam gebruikt toegepast op alle (geweld)zaken waarbij homo-, biseksualiteit of transgenderschap een rol speelt; dus ook wanneer het geweld in de homohoreca of tussen twee partijen die homoseksueel zijn betreft. Bij de selectie van de registraties is hier enigszins rekening meegehouden door de selectie te beperken op de eerder genoemde delictsvormen, maar kan desondanks zorgen voor een toekenning van een te hoog aantal.

Beperkingen van de methodiek

De methodiek die is gebruikt om een landelijk beeld te verkrijgen van daders en slachtoffers van anti-homogeweld, is op dit moment de *best practice* en heeft zich ook in het verleden binnen de politie effectief bewezen. De methodiek is echter zo sterk als zijn zwakste schakel. De basis van de analyse is politie-informatie die samenkomt in de applicatie BlueView. Het komt echter voor dat registraties door verbalisanten onterecht niet als anti-homogeweld worden weggeschreven of dat registraties waarbij geen geweld wordt gebruikt wel als anti-homogeweld worden weggeschreven. Dit laatste is middels de selectie van geweldsmisdrijven zo veel mogelijk voorkomen.

1.6 Leeswijzer

Als eerste zullen de resultaten van de analyse van de registraties worden beschreven. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de aard en omvang, temporele- en geografische spreiding. In hoofdstuk drie zullen vervolgens de kenmerken van de slachtoffers worden beschreven en in hoofdstuk vier de kenmerken van de verdachten van anti-homogeweld. Het rapport is volledig geanonimiseerd. Ook de casussen die worden weergegeven van anti-homogeweld zijn geanonimiseerd of onherleidbaar gemaakt (verandering van datum en tijd, leeftijden en plaatsen).

2 Anti-homogeweld in Nederland

In dit hoofdstuk zal gekeken worden naar de kenmerken van de bij de politie bekende registraties van anti-homogeweld. Naast het type delict zal tevens gekeken worden naar de temporele spreiding zoals tijdstippen van delicten en zal bekeken worden hoe het aantal geweldzaken tegen homoseksuelen zich vanaf 2009 tot september 2013 ontwikkeld. Ook wordt een geografisch inzicht gegeven van de registraties. In totaal zijn er in de periode van 1-1-2009 tot 1-9-2013 769 registraties uit het politieregistratiesysteem gedestilleerd; circa drie meldingen van anti-homogeweld per week in deze periode.

Wanneer we het aantal incidenten van anti-homogeweld vergelijken met het aantal incidenten van racistisch geweld⁸ in Nederland, zien we dat het aantal bedreigingen op grond van ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming vele malen hoger ligt dan het aantal bedreigen op grond van seksuele voorkeur. Het aantal geweldsincidenten ligt in 2010 ongeveer gelijk en in 2011 is er meer sprake van racistisch geweld (Tierolf e.a., 2013). Omdat we geen gegevens hebben over racistisch geweld van 2012 is het niet duidelijk of deze discrepantie in 2011 ook in 2012 geldt. Het aantal geweldsincidenten op grond van seksuele voorkeur ligt echter in 2012 net zo hoog als het aantal racistische geweldsincidenten van 2011 (zie ook paragraaf 2.1).

Tabel 1: Racistisch en anti-homogeweld in 2010 en 2011 in absolute aantallen

Type incident	2010		2011	
	Racistisch geweld	Anti-homogeweld	Racistisch geweld	Anti-homogeweld
Geweld	148	142	171	100
Bedreiging	170	36	164	22

Casus poging eenvoudige mishandeling

“Achteraf realiseerde ik pas dat het echt de bedoeling was geweest om mij en mijn vriend met de keien te raken. Ik werd daarna erg kwaad en kreeg een heel onbestemd gevoel. De dagen hierna kon ik mij er niet toe zetten om in een park te vertoeven. Ik voel mij momenteel minder op mijn gemak om met mijn vriend in het openbaar in een park te gaan zitten. Als ik nu samen met mijn vriend de straat op ga voel ik mij daar niet prettig bij. Voorheen had ik daar geen last van. Ik voel mij op dit moment heel erg kwetsbaar. Op mijn werk kan ik mij momenteel niet goed concentreren. Ik voel me echt bedreigd en ben constant op mijn hoede.”

⁸ De cijfers zijn afkomstig van politiegegevens over de periode 2010-2011 en onderzocht door het Verwey-Jonker Instituut. Met racistisch geweld wordt bedoeld het geweld op grond van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeursbehandeling die gebaseerd is op ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming en die tot doel of gevolg heeft de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te niet te doen of in te perken.

2.1 Soorten delicten en temporele spreiding

Het meest voorkomende geregistreerde type delict onder anti-homogeweld betreft eenvoudige mishandeling. Van het totale aantal registraties vanaf 2009 is 31,5 procent weggeschreven als eenvoudige mishandeling. De Nederlandse wet kent geen specifieke definitie voor eenvoudige mishandeling, omdat dit door jurisprudentie wordt ingevuld. Kenmerkend voor eenvoudige mishandeling is het toebrengen van fysieke schade, verwondingen of pijn bij een ander. Het is echter niet uitgesloten dat een eenvoudige mishandeling kan resulteren in zwaar lichamelijk letsel⁹ of de dood. Het verschil tussen eenvoudige en zware mishandeling zit in het feit dat bij zware mishandeling de opzet van de dader op dit zwaar lichamelijk letsel gericht moet zijn. Dit is bij eenvoudige mishandeling niet het geval, maar kan het wel zwaar lichamelijk letsel opleveren. In totaal is 6,7 procent van de anti-homogeweldregistraties vanaf 2009 weggeschreven als zware mishandeling of als doodslag of moord (DM).

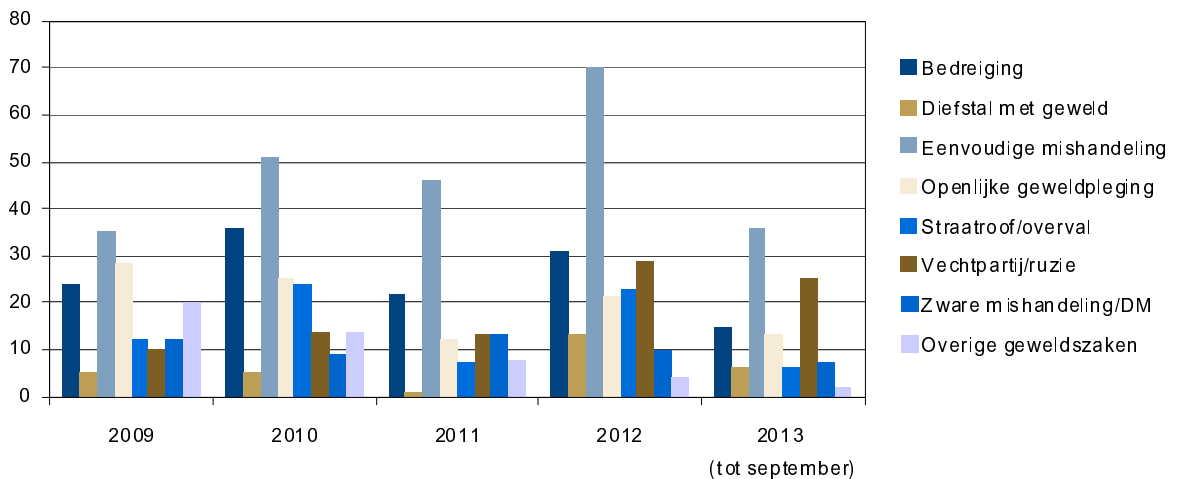
In 13,1 procent van de gevallen betrof het delict 'openlijke geweldpleging tegen personen'. Dit houdt het openlijk in vereniging plegen van geweld tegen personen in. Sinds het jaar 2000 is het zelf plegen van geweld geen vereiste meer voor openlijke geweldpleging (Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2000). Een persoon dat niets doet maar slechts deel uitmaakt van de groep waarin één of meer geweldplegers zitten, maakt zich niet zonder meer schuldig aan openlijke geweldpleging. Hiervoor is een werkelijke bijdrage aan het geweld vereist. Deze bijdrage hoeft niet te bestaan uit het plegen van geweld, maar kan ook bestaan uit het verschaffen van middelen of het aanmoedigen van het geweld.

Andere geweldsdelicten die in meer of mindere mate voorkomen onder het anti-homogeweld zijn onder andere vechtpartijen en/of ruzies (12 procent), straatroof of overvallen (9,5 procent) en in 4 procent van de registraties betreft het een diefstal met geweld.

De dreiging van geweld is tevens meegenomen in dit rapport. Hier wordt het delict 'bedreiging' mee bedoeld dat in 16,9 procent van alle registraties vanaf 2009 voorkomt onder het anti-homogeweld. Bedreiging is het dreigen met fysiek geweld of de dood tegen een persoon, diens naasten of eigendommen. Omdat we hierbij uitgaan van de politieregistraties en niet van rechtelijke uitspraken kan het hierbij voorkomen dat niet alle bedreigingen voldoen aan de bestanddelen die het wetsartikel daarvoor opsomt. Dit komt omdat de perceptie van de daadwerkelijke bedreiging en de subjectieve beleving van het slachtoffer kunnen verschillen.

⁹ Er is sprake van zwaar lichamelijk letsel wanneer er na de mishandeling ziekte zonder uitzicht op volkomen genezing is, wanneer er voortdurende ongeschiktheid voor ambts- of beroepsbezigheden bestaat en wanneer een ongeboren baby wordt gedood (afdrijving of dood van de vrucht).

Figuur 1: Temporele spreiding anti-homogeweld registraties 1-1-2009 tot 1-9-2013 gecategoriseerd per delictsvorm

Wanneer gekeken wordt naar de temporele spreiding van de verschillende geweldsdelicten (figuur 1) is een afname te zien in 2011 en een toename in 2010 en 2012. Terwijl het aantal eenvoudige mishandelingen in 2011 is afgenomen neemt dit in 2012 weer toe (met 52 procent). Het aantal zware mishandelingen of doodslag/moord (DM) is in 2012 juist gedaald met 23 procent ten opzichte van 2011, terwijl dit in 2011 ten opzichte van 2010 nog is gestegen met 44 procent. Het aantal bedreigingen is in 2011 afgenomen met 39 procent en in 2012 weer toegenomen met 41 procent en dus bijna gelijk aan het aantal van 2010. Vanaf 2009 zijn er dus redelijk wat schommelingen te zien in het aantal geweldsdelicten.

Eerder onderzoek (Buijs e.a., 2009) wees uit dat in de jaren 2006 tot en met 2008 in het aantal zaken van eenvoudige mishandeling tegen homoseksuelen in Amsterdam een stijgende lijn zichtbaar was. Het aantal zware mishandelingen in Amsterdam was in deze periode daarentegen redelijk stabiel. Een duidelijk stijgende lijn is vanaf 2010 niet meer waarneembaar volgens de resultaten in dit rapport.

Tabel 2: Aantal incidenten anti-homogeweld in absolute aantallen 1-1-2009 tot 1-9-2013

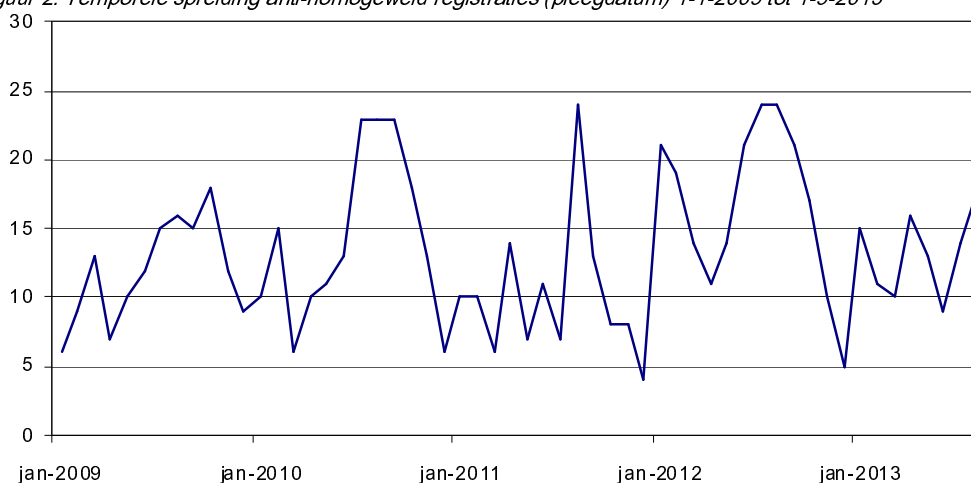
Type incident	2009	2010	2011	2012	2013 (tot september)
Geweld	122	142	100	170	95
Bedreiging	24	36	22	31	15

Het totaal aantal geweldsdelicten met een antihomoseksueel karakter is in 2012 toegenomen met 70 procent en het aantal bedreigingen met 41 procent. Ook in het jaar 2010 zijn beide type incidenten toegenomen ten opzichte van 2009. In 2011 is echter een daling te zien van 30 procent wat betreft het aantal geweldsdelicten en 39 procent wat betreft het aantal bedreigingen.

“Omstreeks 04:15 uur zijn wij richting (...) gelopen via de parkeergarage. Op een gegeven moment zag ik een auto met vier personen erin langs komen rijden. Hier zaten twee jongens en twee meisjes in. Deze bleven langs ons rijden ter hoogte van de flat aan (...). Het raam van het autootje ging open en ik hoorde dat er een man van ongeveer twintig, welke naast de bestuurster zat, naar ons begon te roepen. Ik hoorde hem roepen: "kanker homo, kut homo's", en ga zo maar door. Ik vind het verschrikkelijk om dit na te vertellen. Ik vroeg aan de jongen of hij er problemen mee had dat ik homo was. Hij ging hier verder niet op in. Ik zag dat de auto een stukje verder reed en vervolgens stopte. Ik zag dat de jongen welke naast de bestuurster zat uitstapte en onze richting op kwam lopen. Hij vergezelde zich van de jongen welke achterin de auto zat. Wat mij opviel was dat hij niks meer zei. Dit vond ik erg eng. Op het moment dat hij voor mij stond zag en voelde ik dat hij mij een kopstoot gaf. Ik viel toen gelijk op de grond en had erg veel pijn. Vervolgens zag ik dat de jongen naar mijn vriend liep en deze van een trap af duwde. Deze trap heeft ongeveer dertig treden. Op het tweede ruststuk van deze trap is mijn vriend vervolgens terecht gekomen. Hij was erg versuft. Ik ben gelijk opgestaan en richting de trap gelopen. Ik zag dat beide jongens wegreunden in de richting van (...) en vervolgens weer in dezelfde auto stapten en weg reden. Ik heb mijn vriend vervolgens geholpen met opstaan en we zijn samen naar boven gelopen. Daar hebben we een taxi geroepen omdat we erg bang waren dat het ons nog een keer zou overkomen. Nu, dagen later, ben ik nog steeds bang. Vooral op de momenten dat ik alleen thuis ben.”

In figuur 2 is het verloop van het totaal aantal anti-homogeweldzaken in Nederland vanaf 2009 tot aan september 2013 weergegeven. Opvallend is dat er in de zomermaanden aanzienlijk meer incidenten plaatsvinden dan in de wintermaanden. Daarnaast is ook in het begin van 2012 een piek waarneembaar.

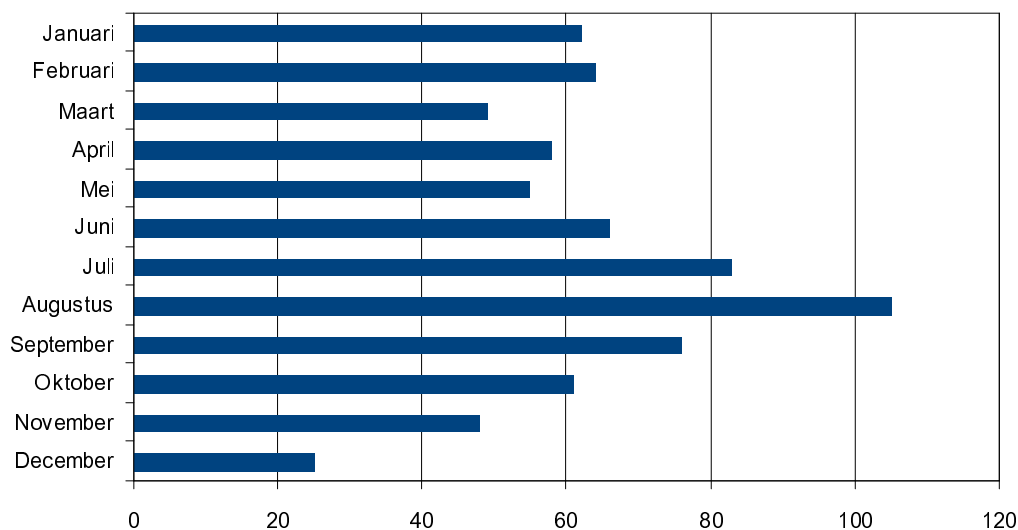
Figuur 2: Temporele spreiding anti-homogeweld registraties (pleegdatum) 1-1-2009 tot 1-9-2013

De stijging in de zomermaanden zou mogelijk verband kunnen houden met de jaarlijkse gaypride in Amsterdam die in het begin van augustus gehouden wordt, waardoor er meer aandacht wordt gegeven aan homoseksualiteit in de landelijke media en hierdoor ook mogelijk ook meer aandacht is in de registratie van geweldszaken. Eerder onderzoek (Buijs e.a., 2009) geeft als mogelijke verklaring voor de stijging in de zomermaanden tevens het feit

dat homoseksualiteit in de zomer zichtbaarder is dan in de wintermaanden, aangezien het uitgaansleven zich dan deels naar buiten verplaatst.

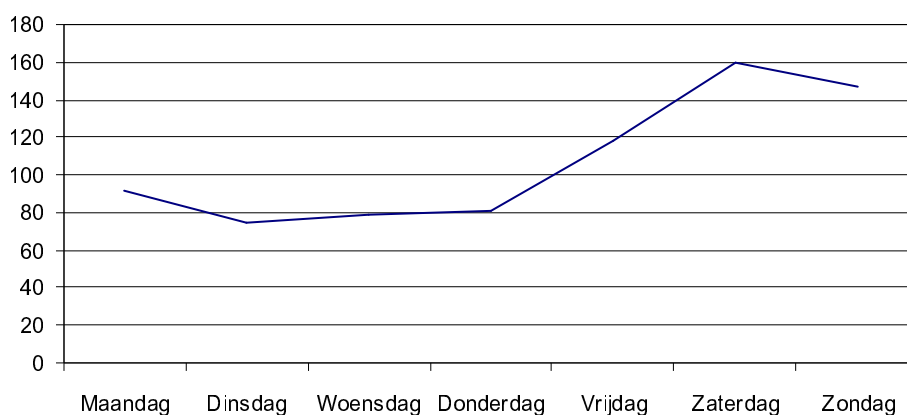
Figuur 3: Temporele spreiding anti-homogeweld registraties per maand (pleegdatum) 1-1-2009 tot 1-9-2013

In bovenstaand figuur (3) is het aantal geweldszaken per maand weggezet. Hieruit blijkt dat het aantal homonegatief geweld in de maanden juli en augustus het vaakst voorkomt. De maanden september tot en met december geven echter een vertekend beeld, omdat deze maanden van 2013 ontbreken. Met deze kanttekening in acht genomen kan voorzichtig worden gezegd dat er in de maanden december en maart het minst aantal geweldszaken tegen homoseksuelen plaatsvinden.

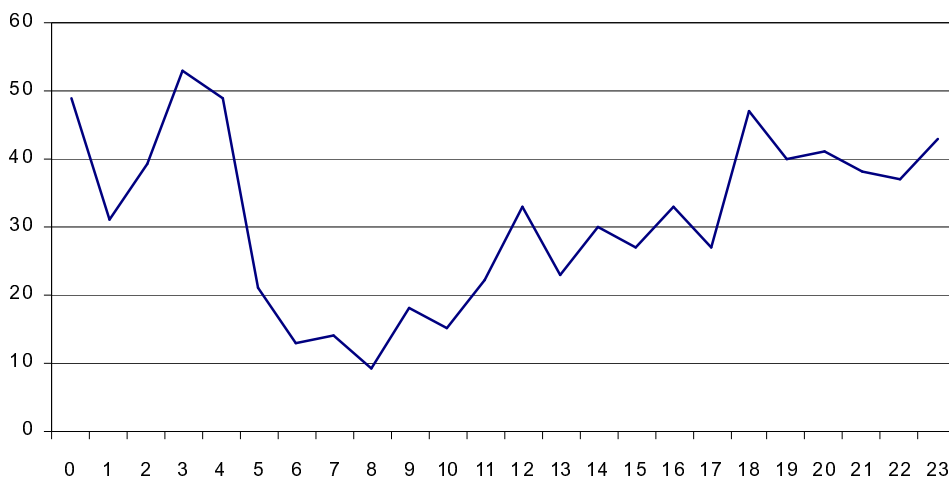
Naast de maandelijkse spreiding is tevens gekeken naar de weekdays en tijdstippen van de geweldsdelicten. In figuur 4 is de spreiding over de weekdays weergegeven. Hieruit is af te lezen dat de meeste incidenten plaatsvinden in het weekeinde, met name op de zaterdag. In totaal vindt 40,8 procent van alle geweldsdelicten plaats in het weekeinde en 21,3 procent van alle incidenten op de zaterdag. Hoewel de meeste incidenten dus plaatsvinden op doordeweekse dagen is er een duidelijke piek zichtbaar op de zaterdag en de zondag. Het uitgaansleven van zowel homo- als heterohoreca, waardoor meer mensen op straat te vinden zijn speelt hier waarschijnlijk een grote rol in.

Figuur 4: Temporele spreiding anti-homogeweld registraties per dag (pleegdatum) 1-1-2009 tot 1-9-2013

Wat betreft de spreiding per uur (figuur 5) is te zien dat de meeste incidenten plaatsvinden in de nachtelijke uren met een piek tussen 3 en 5 uur in de ochtend. Rond deze tijdstippen sluiten tevens de meeste horecagelegenheden waardoor zich veel mensen op straat begeven. Tussen 12 uur 's nachts en 5 uur in de ochtend vindt 29,4 procent van alle anti-homogeweld plaats, met zoals vermeld een piek tussen 3 en 5 uur. Tussen 18 uur en 12 uur 's nachts vindt 32,7 procent van alle incidenten plaats met een piek tussen 18 en 19 uur in de avond.

Figuur 5: Temporele spreiding anti-homogeweld registraties per uurnotatie (pleegdatum) 1-1-2009 tot 1-9-2013

Casus bedreiging

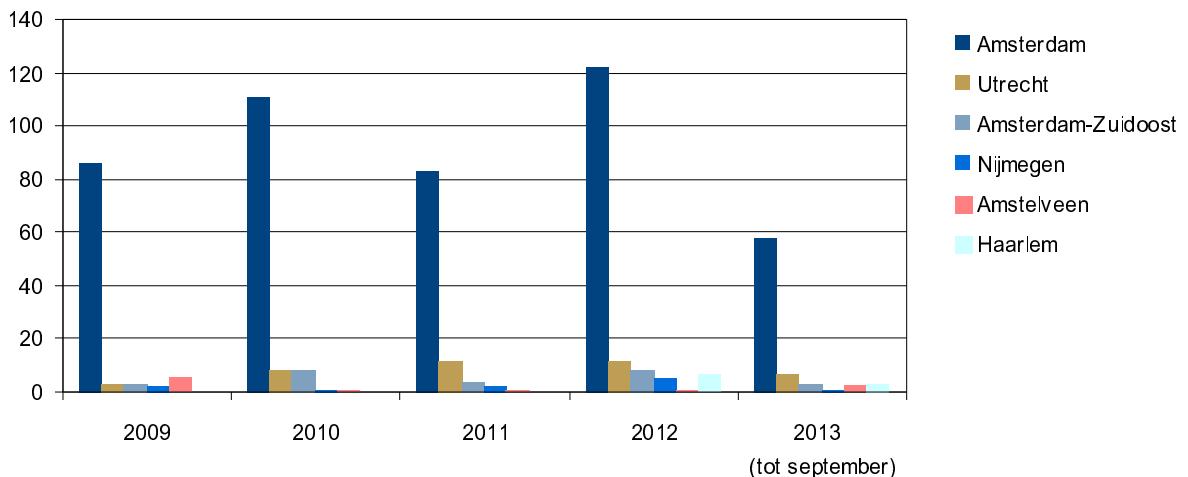
"Wij liepen naar buiten. Hierop begon de man uit het niets te schreeuwen tegen ons: "Vuile bruinwerkers, kankerhomo's, je kankermoer en je kankerveraar". Ook hoorde ik dat de man zei: "Ik ben niet meer die kleine jongen van toen". Ik heb geen idee wat de man hiermee bedoelde. Ik zag dat er wat voorbijgangers voorbij liepen en naar ons keken. Ik hoorde dat de man tegen mij zei: "Als ik je 's avonds alleen een keer tegenkom sla ik al je tanden uit je bek". Ik hoorde dat de man zei dat hij mijn poten zou breken en dat hij mij de flat uit zou pesten. Ik voelde mij hierdoor ernstig bedreigd. Ik zag en hoorde dat de man zijn mobiele telefoon pakte en in zijn telefoon zei: "Ik loop nu achter die bruinwerkers". Wij zijn doorgelopen en keken niet meer om."

2.2 Geografische spreiding

Amsterdam is de stad waar zich veruit de meeste meldingen voordoen van anti-homogeweld. In de onderzoeksperiode van 1-1-2009 tot 1-9-2013 vindt 59,8 procent van alle registraties plaats in de stad Amsterdam. Er is een aantal mogelijke verklaringen voor dit hoge percentage. Zo heeft de Amsterdamse politie-eenheid¹⁰ een actief eigen homonetwerk waardoor actiever wordt gezocht en gecodeerd op homogereleerde incidenten dan in andere steden (enkele andere eenheden hebben ook een eigen homonetwerk, maar deze verkeren vaak in een 'slapende' toestand). Daarnaast is Amsterdam een populaire vestigingsplaats en toeristenbestemming voor homoseksuelen en heeft Amsterdam ook meer homohoreca dan andere grote steden in Nederland.

Op de tweede plek staat de stad Utrecht waar 5,2 procent van alle geweldszaken sinds 2009 heeft plaatsgevonden. Ook de voormalige regio Utrecht kent echter een homonetwerk waarbij homogereleerde incidenten goed gecodeerd worden, en dus relatief eenvoudig uit het politiesysteem zijn te filteren. Andere steden die voorkomen als 'hotspot' van anti-homogeweld zijn Amsterdam-Zuidoost (3,4 procent), Nijmegen (1,4 procent), en Amstelveen en Haarlem (beide 1,3 procent). Hiervan vallen de plaatsen Amsterdam-Zuidoost en Amstelveen tevens onder de eenheid Amsterdam.

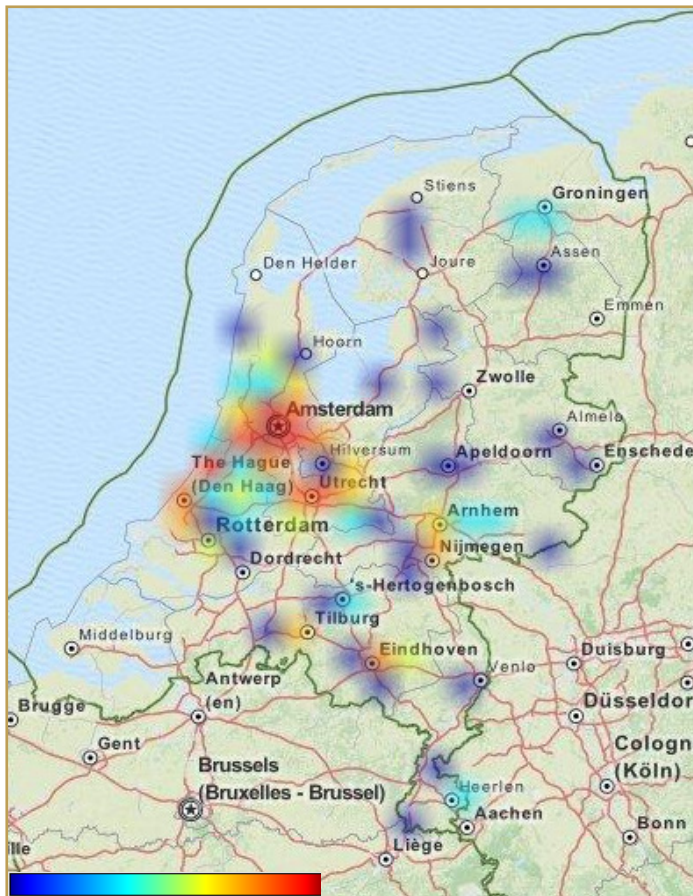
Figuur 6: Aantal anti-homogeweldszaken per jaar per 'hotspot'

In onderstaande figuur (7) zijn alle (bekende) pleegadressen inzichtelijk gemaakt middels een zogeheten heatmap. Deze geeft aan waar zich de hoogste concentratie (rood) van het aantal incidenten bevindt en de laagste concentratie (blauw) en is dus niet gebonden aan een stad of andere grenzen. Naast de regio's Amsterdam, Utrecht en Nijmegen komt hierbij ook naar voren dat zich rondom Den Haag, Eindhoven en Tilburg een hogere concentratie incidenten bevindt. Al deze steden kennen in meer of mindere mate homohoreca waarbij Amsterdam naast de vele horeca ook de jaarlijkse gaypride kent en Tilburg de jaarlijkse roze kermis.

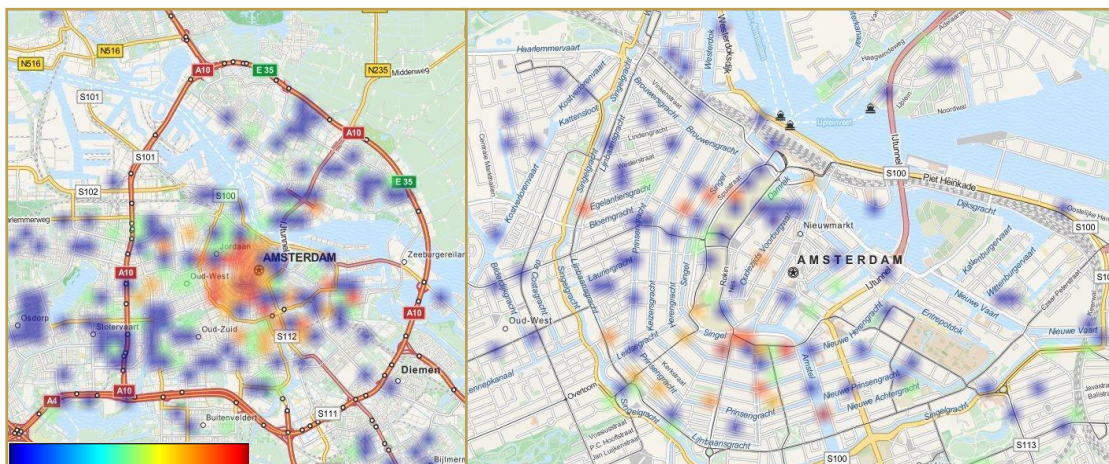
¹⁰ Onder de eenheid Amsterdam vallen de plaatsen Amsterdam, Amsterdam-Zuidoost, Diemen, Amstelveen, Uithoorn, Aalsmeer, Duivendrecht, Ouderkerk aan de Amstel en Waver.

Figuur 7: Heatmap aantal anti-homogeweldszaken Nederland (1-1-2009 tot 1-9-2013)

Omdat Amsterdam de meeste registraties van anti-homogeweld heeft, hebben we verder ingezoomd op deze stad. In onderstaand figuur (8) is de heatmap van Amsterdam te zien. Hierbij is een aantal hotspots binnen Amsterdam aan te wijzen waaronder de omgeving van het Muntplein, Regulierdwarsstraat en Rembrandtplein en in dezelfde wijk tevens de omgeving van de Vijzelstraat en Keizersgracht. In deze omgeving bevindt zich merendeel van de homohoreca van Amsterdam. Een andere hotspot is tevens te zien in de Grachtengordel West in de omgeving van de Nieuwezijds Voorburgwal.

Figuur 8: Heatmap aantal anti-homogeweldszaken Amsterdam (1-1-2009 tot 1-9-2013)

3 Slachtofferanalyse

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2013) voelen lesbiennes en homo's zich vaker onveilig dan heteroseksuelen en zijn homoseksuelen vaker slachtoffer van criminaliteit en respectloos gedrag. In hun eigen buurt voelt 30 procent van de lesbiennes zich wel eens onveilig, tegen 22 procent van de heteroseksuele vrouwen. Bij mannen is het verschil tussen homo's (22 procent) en hetero's (13 procent) ongeveer even groot als bij vrouwen. Biseksuele mannen kampen volgens het onderzoek van het CBS eveneens met meer onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele mannen. De onveiligheidsgevoelens zijn volgens het CBS niet onterecht: homoseksuelen zijn vaker dan heteroseksuelen slachtoffer van veel voorkomende criminaliteit. In 2012 rapporteerden drie op de tien homoseksuelen en twee op de tien heteroseksuelen een vorm van slachtofferschap. Lesbiennes, homo- en biseksuelen voelen zich volgens het CBS vaker respectloos behandeld. 33 procent van de homoseksuele mannen en 37 procent van de lesbiennes ervaart wel eens respectloos gedrag door onbekenden op straat, tegen een kwart van de hetero's (CBS, 2013).

Lang niet alle slachtoffers van anti-homogeweld doen aangifte. In verschillende slachtofferenquêtes wordt gevraagd of men aangifte heeft gedaan waaruit blijkt dat veel slachtoffers geen aangifte doen omdat men twijfelt aan de interesse, competentie en/of deskundigheid van de politie; of dat men bagatelliseert wat er is gebeurd of niet bekend wil staan als homoseksueel (Schuyf, 2009). In dit hoofdstuk zullen de slachtoffers die vanaf 2009 wel aangifte hebben gedaan bij de politie nader worden bekeken.

Brief naar een homonetwerk van de politie

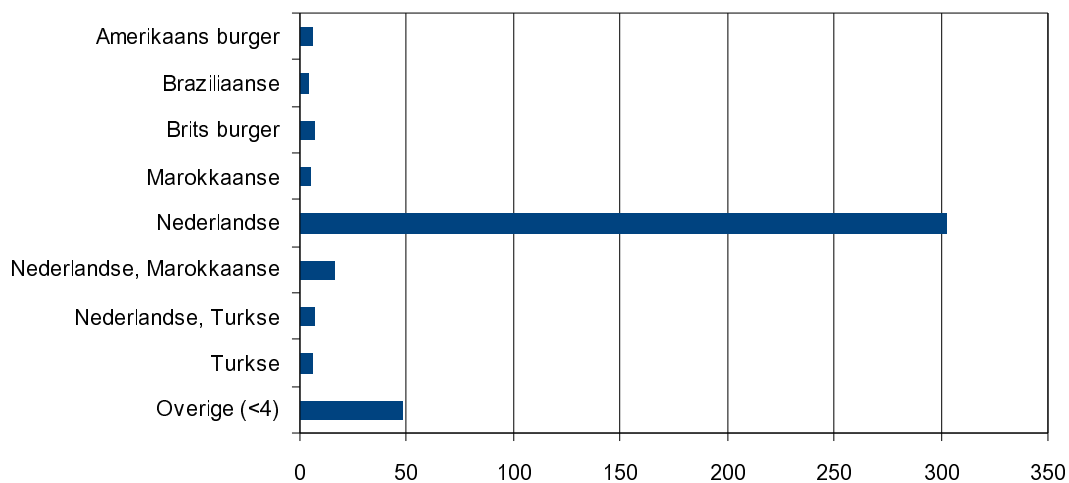
“Ik ben een Marokkaanse jongen van 25 en ik val op hetzelfde geslacht. Momenteel woon ik bij mijn moeder en er woont ook ene (...), hij staat niet ingeschreven op het adres van mijn moeder. Hij heeft me vaak mishandeld en bedreigd om mij te vermoorden. Ik ben ten einde raad. Wie kan me helpen, want momenteel word ik psychisch mishandeld. Help me! Aub!!!

De situatie bestaat al een tijdje, maar door mijn moeders' financiële situatie en ook die van mij ben ik nog niet uit huis. Ik weet ook niet wie me kan helpen en soms voel ik me absoluut niet veilig. Mijn vader was vorig jaar of 2 jaar geleden een plan aan het bedenken om mij te vermoorden. Soms slaap ik hele nachten niet, omdat ik voor mijn leven vrees. Ik heb meerdere malen gehoord dat ze me willen vermoorden. Soms ben ik niet bang en denk dat Allah me helpt, maar vaak ben ik ten einde raad. De bedreigingen en mishandelingen hebben betrekking tot mijn geaardheid ja. En mentaal voel ik me niet zo fijn! Is er ook een instantie die mij een kamer of een huis kan regelen, en natuurlijk zsm? Ik vraag nooit om hulp, maar dit keer moet het.”

3.1 Nationaliteit

Veruit het merendeel van de slachtoffers van anti-homogeweld heeft de Nederlandse nationaliteit (75,3 procent). Een kleiner percentage (3,9 procent) heeft naast de Nederlandse nationaliteit tevens de Marokkaanse nationaliteit (en 1,2 procent van de slachtoffers heeft alleen de Marokkaanse nationaliteit). Het aantal slachtoffers met een Turkse nationaliteit naast de Nederlandse bedraagt 1,7 procent en het percentage met alleen de Turkse nationaliteit is 1,5 procent. Ook zien we een kleine groep met de Britse (1,7 procent), Amerikaanse (1,5 procent) of Braziliaanse nationaliteit (1 procent). Het kan niet met zekerheid gezegd worden of dit mensen zijn die woonachtig zijn in Nederland of dat dit toeristen betreffen die in Nederland in aanraking zijn gekomen met anti-homogeweld.

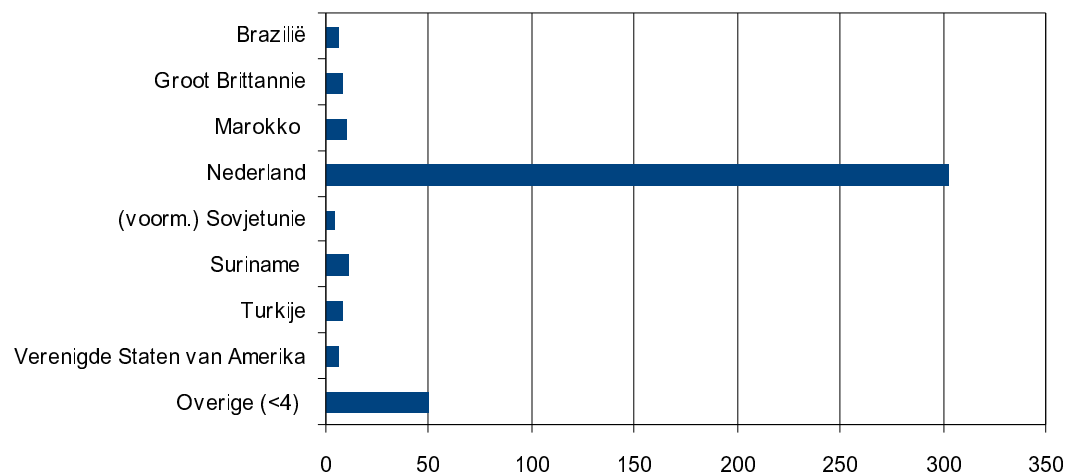
Figuur 9: Nationaliteit slachtoffers anti-homogeweld

3.2 Geboorteland

Naast de nationaliteit van de slachtoffers is tevens gekeken naar het geboorteland van de slachtoffers. Ook hier is Nederland oververtegenwoordigd (74,5 procent). Suriname en Marokko komen in respectievelijk 2,7 en 2,5 procent voor als geboorteland van de slachtoffers.

Figuur 10: Geboorteland slachtoffers anti-homogeweld

Uit eerder onderzoek (Keuzenkamp S., e.a., 2006) blijkt dat religie sterk verband houdt met het hebben van een homonegatieve houding. Hierbij wordt zowel gedoeld op moslims als christenen. Onderzoek wijst uit dat 40 procent van de moslimjongeren en 13 procent van de christelijke jongeren homoseksualiteit afwijst. Wanneer men niet wordt geaccepteerd als homoseksueel binnen een religieuze subgroep zou dit kunnen betekenen dat slachtoffers van anti-homogeweld overwegend in deze subgroep vallen. Omdat niet gekeken kan worden naar de religieuze achtergrond van slachtoffers valt hier lastig een uitspraak over te doen. Wanneer we echter aannemen dat de slachtoffers met een Marokkaanse of Turkse nationaliteit een islamitische achtergrond hebben, is het percentage van 8,5 procent niet heel hoog (circa 6 procent van de Nederlandse bevolking is moslim). De aangiftebereidheid van slachtoffers binnen religieuze groeperingen zoals het christendom of islam ligt hoogstwaarschijnlijk wel een stuk lager dan bij niet-religieuze slachtoffers, zoals ook onderstaande casus weergeeft.

"Ik heb een probleem omdat een voor mij tot op heden onbekend persoon mijn ouders telefonisch heeft ingelicht dat ik homoseksueel ben. In mijn cultuur (islamitische cultuur) wordt zo iets vaak niet geaccepteerd. Ik heb mijn ouders daarom nooit willen inlichten over mijn geaardheid. Mijn zussen zijn hier overigens wel van op de hoogte. Het erge hieraan is dat mijn ouders zelfs bereid zijn zelfmoord te plegen wanneer zij hierdoor de eer van de familie kunnen redden. Zo iets wil ik uiteraard niet op mijn geweten hebben en daarom is het van belang dat ik erachter kan komen wie er gebeld heeft."

3.3 Geslacht en leeftijd

In 84,2 procent van de incidenten heeft het geweld een mannelijk slachtoffer. Vrouwen zijn in mindere mate slachtoffer (15,8 procent, zie figuur 11).

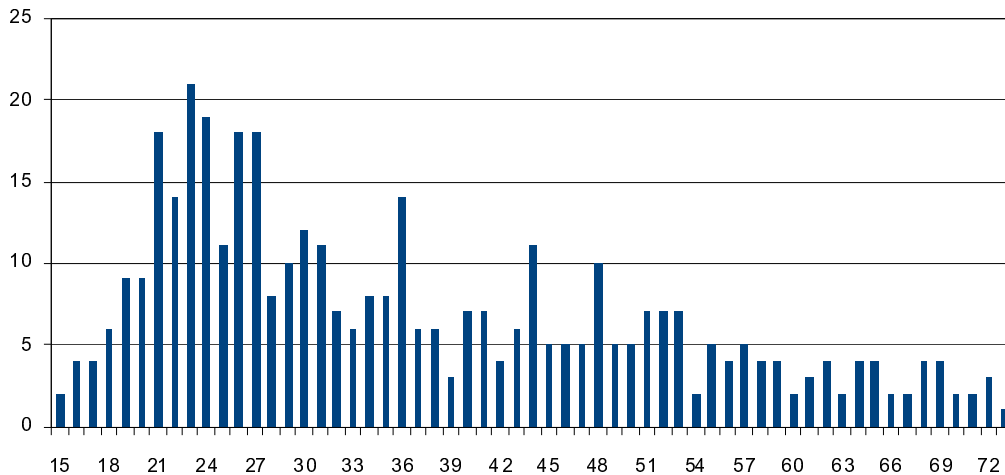
Figuur 11: Geslacht slachtoffers anti-homogeweld

De leeftijd van de slachtoffers, ten tijde van het incident, loopt erg uiteen van 15 tot 72 jaar. Tegen de oudere slachtoffers wordt in enkele gevallen fysiek geweld gebruikt vanwege de (vermeende) pedoseksuele geaardheid van het slachtoffer. De gemiddelde leeftijd is 36,7 jaar en de modale leeftijd is 23 jaar (komt 21 keer voor). De meeste slachtoffers zijn tussen de 21 en 27 jaar oud (figuur 12).

"(...) was achter de jongen aangerend en heeft hem tegen de grond gewerkt. Een vriend van (...) heeft de jongen vervolgens in zijn buik geschopt. (...) is op de jongen gaan liggen en maakte neukbewegingen. (...) heeft hierbij gezegd: "dat vindt je toch lekker".

Figuur 12: Leeftijd van slachtoffers van anti-homogeweld

"Op het moment dat hij vlakbij mij was zag ik dat hij vaart minderde. Ik zag dat deze persoon zijn linkerbeen optrok en mij opzettelijk en met kracht een trap gaf tegen mijn lichaam. Hij heeft mij twee keer getrapt. Hij heeft mij tijdens het trappen tevens bespuugd. Hij heeft mij geraakt op mijn linkerbovenbeen en in mijn schaamstreek. Ik voelde direct een hevige pijn, vooral in mijn schaamstreek, ik voel dit nu nog.

Ik voelde mij vreselijk op het moment dat ik mishandeld werd. Ik voelde mij ontzettend angstig en ik was bang dat het erger met mij af zou lopen. Ik zag dat de man van zijn fiets afstapte nadat hij mij had mishandeld. Ik keek de persoon recht in zijn ogen aan, ik zei niets. Ik zag haat in de ogen van hem. Het viel mij op dat hij niets zei tegen mij. Ik ben twee tot drie keer eerder geconfronteerd met deze persoon. Hij heeft mij eerder uitgescholden en vreselijk geschreeuwd tegen mij waardoor ik mij bedreigd voelde. Hij is echter nog niet eerder fysiek geworden, dit was de eerste keer. Ik ben bang dat dit nog een vervolg heeft, dit is naar mijn gevoel niet de laatste keer. Ik heb het idee dat deze jongen een homohater of potenrammer is. Ik heb geen idee waarom hij mij dit aandoet, ik heb hem nooit iets misdaan."

4 Daderanalyse

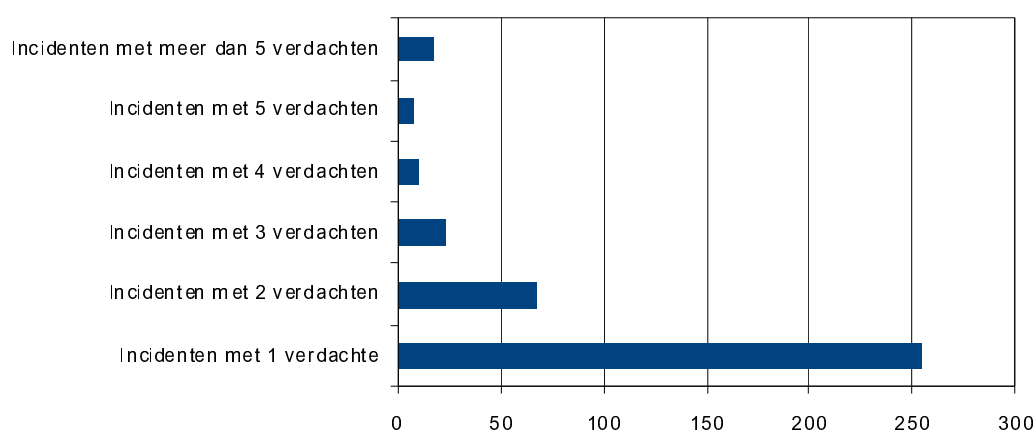
In het verleden is in Nederland onderzoek gedaan naar daders van anti-homogeweld. Vaak betrof dit een onderzoek op basis van slachtofferenquêtes en in 2009 is er onderzoek gedaan naar verdachten van anti-homogeweld op basis van politieregistraties van 2007 uit Amsterdam (Buijs, 2009). In het onderzoek van Buijs is tevens kwalitatief onderzoek gedaan naar mogelijke motieven van daders en oorzaken van anti-homogeweld. Hieruit kwam naar voren dat de hoofdoorzaak van de afkeer die de daders van anti-homogeweld voelen voor homoseksualiteit ligt in hun opvattingen en emoties over mannelijkheid en seksualiteit. Een aantal aspecten blijkt met name in afkeurend gedrag te resulteren; vrouwelijk gedrag, anale seks, de zichtbaarheid van homoseksualiteit en de angst om door een homo versierd te worden. Wel realiseren de daders zich volgens het onderzoek dat homoseksualiteit bij de samenleving hoort en keurt men dit ook niet af, mits homoseksuelen de genoemde vier aspecten niet in hun gedrag vertonen (Buijs, 2009). Objectief gezien kunnen de antoniemen van de genoemde aspecten geen aanleiding geven voor anti-homogeweld; een mannelijke (voor mannen) of vrouwelijke (voor vrouwen) homoseksueel die zich niet als homoseksueel zichtbaar opstelt zal geen aanleiding (kunnen) geven voor anti-homogeweld. homoseksuelen die meer voldoen aan het stereotype (een vrouwelijke man en mannelijk vrouw) zullen dan ook meer risico lopen op anti-homogeweld, door de zichtbaarheid van (de veronderstelde) geaardheid.

Andere factoren die volgens het onderzoek van Buijs een belangrijke rol spelen bij anti-homogeweld zijn groepsdruk en sociaaleconomische factoren. Jongeren zouden een stoere, mannelijke status verwerven wanneer men zich in een groep afzet tegen homoseksualiteit. Daders zouden verder opvallend vaak laag opgeleid en werkloos zijn waardoor anti-homogeweld een alternatieve en effectieve manier is om respect en een mannelijke status te verkrijgen (Buijs, 2009). In de periode van 1-1-2009 tot 1-9-2013 is een totaal aantal van 533 verdachten in de politiestructuren gevonden die door de politie als verdachte van anti-homogeweld zijn geregistreerd. Deze verdachten worden in dit hoofdstuk nader bekeken en waar mogelijk vergeleken met de resultaten uit eerder onderzoek.

Uit de analyse van de registraties uit 2007 uit Amsterdam (Buijs, 2009) bleek dat 51 procent van alle incidenten gebeurt door verdachten in een groep. Hierbij zijn echter ook de incidenten van verbaal geweld meegenomen, die in dit rapport niet onder de definitie van anti-homogeweld vallen. Volgens Movisie (2009) wordt het fysieke geweld waarbij het slachtoffer zwaar gewond raakt, in 78,6 procent van de gevallen gepleegd door twee of meer daders (Schuyf, 2009). Onduidelijk hierbij is of men het heeft over zware mishandeling of fysiek anti-homogeweld in het algemeen. Van de 769 bekeken registraties in dit rapport, is van 379 registraties een of meer verdachten bekend. Van deze 379 incidenten is/zijn de verdachte(n) dus geïdentificeerd door het slachtoffer, getuige(n) of de politie. Dit hoeft niet te betekenen dat er niet meer daders hebben deelgenomen aan het strafbare feit, er zijn er alleen niet meer geïdentificeerd en opgenomen in het registratiesysteem (vaak worden omstanders die geen feitelijke handelingen verrichten niet geregistreerd, omdat zij niet kunnen worden aangemerkt als (mede)dader).

In het merendeel van de registraties (waarvan een verdachte bekend is) is er sprake van één bekende verdachte (67 procent), 17,7 procent van de registraties heeft een tweetal verdachten (zie figuur 13). In totaal heeft 15,3 procent van de incidenten meer dan twee verdachten (4,5 procent heeft meer dan vijf verdachten). Hierbij moet de eerder genoemde kanttekening worden geplaatst. Deze cijfers komen overeen met een Amerikaans onderzoek uit 2005 waaruit blijkt dat bij 30 procent van alle anti-homogeweldszaken meerdere daders betrokken waren (Parrott, 2008). Andere resultaten geeft een Zweeds onderzoek uit 2006 waarbij 97 procent van alle geweldsincidenten met een homofobisch karakter gepleegd is door één dader (Roxell, 2011).

Figuur 13: Aantal bekende verdachten per incident

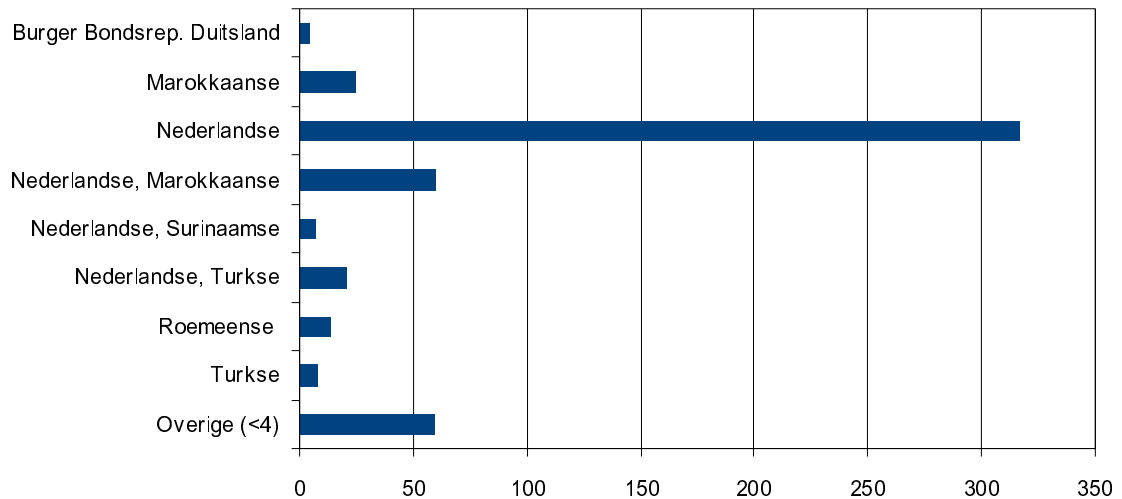
“Op 19 augustus ben ik naar (...) gegaan om daar uit te gaan. Ik liep met mijn twee vrienden ter hoogte van (...). Ik hoorde daar op een gegeven moment 3 jongens roepen: "Homo, flikker". Toen ik om keek zag ik dat de jongens dit naar mij riepen. Misschien dat het kwam omdat ik een roze blouse aan had. Wij, ik en mijn vrienden zijn hier niet op ingegaan en zijn zonder iets te zeggen doorgelopen. Ik hoorde dat de jongens bleven roepen en schelden.

Toen ik met mijn vrienden ter hoogte van (...) was voelde ik een duw in mijn rug. Toen ik omkeek zag ik dat ik die duw kreeg van een lange getinte jongen met heel kort kroeshaar, hij stond me op dat moment uit te lachen. De jongen stond daar met zijn 2 vrienden, welke eerder ook bij hem waren. Ik voelde direct hierna een hevige pijn op mijn voorhoofd en ik zag dat de lange getinte jongen mij opzettelijk en met gebalde vuist tegen mijn voorhoofd sloeg. Ik heb deze jongen toen vastgepakt bij zijn keel maar ik merkte direct dat hij mij weg duwde. Ik zag dat toen een vriend van de jongen naar mij toe kwam. Toen hij op mij af kwam gelopen, voelde ik dat hij mijn hoofd stevig vast pakte en dat hij naar mijn gezicht hapte en ik voelde kort daarop een langdurige hevige pijn aan mijn linker kaak. Ik zag dat de jongen met wat langer haar en de poncho mij in mijn kaak beet met zijn tanden. Ik zag dat de andere jongen over de schouder van de jongen die mij aan het bijten was heen sloeg, op mijn lip en op mijn wang. Ik weet niet precies hoe vaak hij mij heeft geslagen, in ieder geval meerdere keren met kracht en een gebalde vuist. De 3e jongen heeft mij ook geslagen maar van hem weet ik ook niet meer hoe vaak hij mij sloeg. Ik ben toen met de jongen welke mij in mijn kaak beet op de grond gevallen en toen ik op de grond lag voelde ik nog 2 keer een hevige pijn in mijn rug, van een hand of een schoen.

4.1 Nationaliteit

Uit het onderzoek van de Universiteit van Amsterdam (Buijs, 2009) is gebleken dat 36 procent van de verdachten van fysiek geweld vanwege de (vermeende) seksuele voorkeur van het slachtoffer van Nederlandse afkomst was en 36 procent van Marokkaanse afkomst. Een vergelijkbaar beeld was te zien bij verdachten van bedreigingen (Buijs, 2009). Omdat in de politieregistraties niet vastgelegd wordt wat de afkomst of etniciteit van een verdachte is, kunnen we in dit rapport niet bepalen welke proportie van de verdachten allochtoon is. De definitie van een allochtoon volgens het CBS is een persoon die in Nederland woonachtig is en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Voor dit onderzoek is gekeken naar de nationaliteit van de verdachte en het geboorteland van de verdachte. De meerderheid van de verdachten heeft alleen de Nederlandse nationaliteit (61,8 procent). In 16,6 procent betreft het iemand met de Marokkaanse nationaliteit (eventueel samen met de Nederlandse nationaliteit). Daarnaast is 5,5 procent in het bezit van de Turkse nationaliteit en 2,5 procent heeft de Roemeense nationaliteit. De nationaliteiten die minder dan vier keer voorkomen zijn niet apart vermeld. In 11,5 procent van de gevallen betreft het een nationaliteit die minder dan vier keer voorkomt.

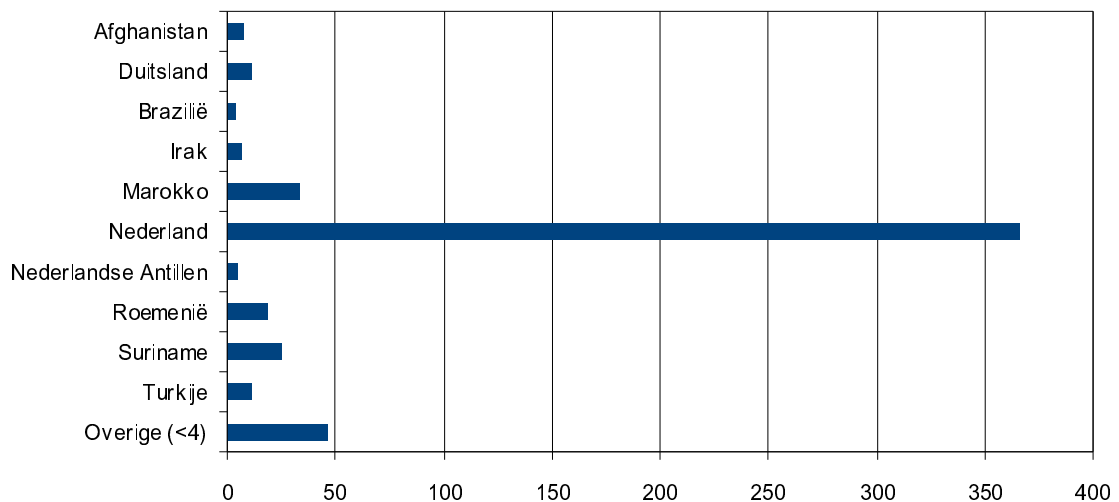
Figuur 14: Nationaliteit verdachten anti-homogeweld

4.2 Geboorteland

Uit de gegevens over het geboorteland van de verdachten blijkt dat 31,2 procenten van de verdachten niet in Nederland is geboren. De landen die het meest voorkomen als geboorteland zijn Marokko (6,2 procent), Suriname (4,7 procent), Roemenië (3,4 procent) en Turkije en Duitsland (in beide landen is 2,1 procent van de verdachten geboren). Ook hier zijn de landen die minder dan vier keer voorkomen (8,6 procent) niet apart vermeld.

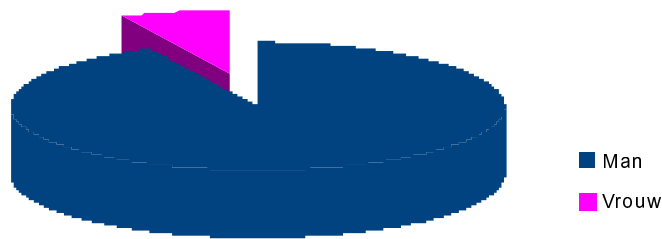
Figuur 15: Geboorteland verdachten anti-homogeweld

4.3 Geslacht en leeftijd

Het aantal mannelijke verdachten van anti-homogeweld is aanzienlijk hoger dan het aantal vrouwelijke verdachten. Van de verdachtenpopulatie is 92,7 procent een man. Eerdere onderzoeken in zowel binnen- als buitenland geven ongeveer dezelfde resultaten waaruit blijkt dat circa 80 tot 90 procent van de daders man is (Schuyf, 2009).

Figuur 16: Geslacht verdachten anti-homogeweld

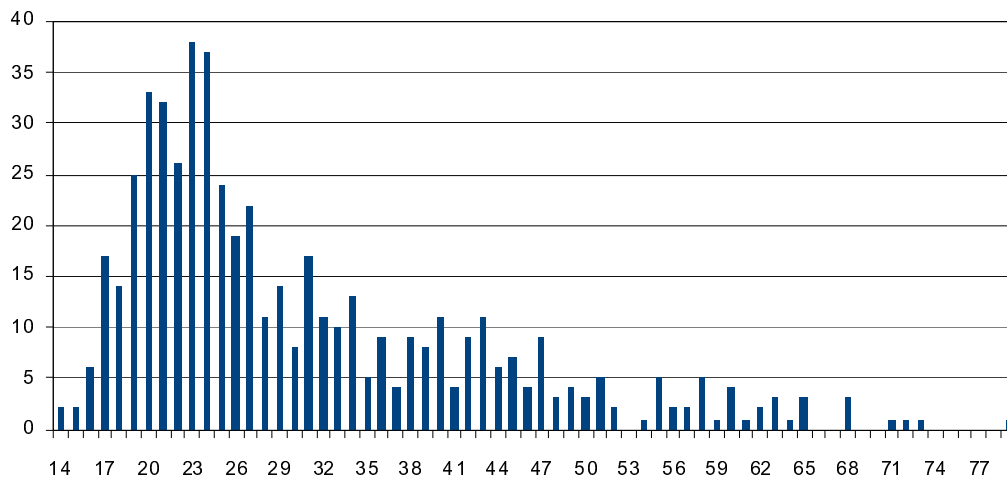
Casus 14-jarige verdachte:
Verklaring van het 24-jarige slachtoffer

“Toen we het genoemde groepje jongens passeerden, begonnen de jongens uit het groepje ons uit te schelden. Ik hoorde de jongens onder andere roepen: “Kuthomo’s, we hebben de rest al dood gemaakt en we gaan jullie ook vermoorden, we moeten jullie soort niet”, of woorden van gelijke strekking. Ik heb niet gezien wie van de jongens dit naar ons riep, maar ik weet zeker dat het vanuit het omschreven groepje van vier geroepen werd. Mijn vriend en ik bleven doorlopen en probeerden geen aandacht aan het schelden te geven.

Ik zag dat de vier jongens, op twee fietsen, in volle vaart op ons af kwamen gefietst. Ik kon nog niet aan de kant springen. Eén van de jongens, ik denk jongen 4, zag kans om de muts die ik op mijn hoofd droeg, af te pakken. Ik griste snel de muts uit de handen van jongen 4. Hierop zei jongen 4: “Wat doe jij nou?” en kwam op mij af lopen. Ik zag en voelde dat jongen 4 met zijn gebalde vuist een stomp op mijn rechter jukbeen gaf. Ik heb geen idee met welke hand de jongen stompte. Ik voelde een stekende pijn op de plek waar jongen 4 mij raakte. Ook voelde ik angst door de dreigende manier waarop de jongens op mij overkwamen. Ik zag en voelde dat jongen 2 mij vervolgens een schop gaf tegen mijn rechter zij, ter hoogte van mijn ribben. Ik voelde op dat moment een stekende pijn ter hoogte van mijn ribben aan de rechter zijde. Vervolgens werd ik nog een paar keer geschopt tegen mijn rug en volgens mij tegen mijn benen. Ik weet dit allemaal niet meer zo goed en ik weet ook niet meer precies welke van de jongens dit deed. Omdat ik zo werd aangevallen door de jongens zag ik totaal niet wat er met mijn vriend gebeurde op dat moment”

De leeftijd van de verdachten, ten tijde van het incident, varieert van 14 jaar tot 79 jaar. De gemiddelde leeftijd is 30,1 jaar en de modale leeftijd is 23 jaar (komt 38 keer voor). De meeste verdachten zijn tussen de 19 en 25 jaar oud (figuur 17). De modale leeftijd komt overeen met eerdere onderzoeken. Ook uit buitenlands onderzoek blijkt dat de leeftijd van anti-homogeweld aan de jonge kant is; Amerikaans onderzoek uit 2005 geeft een percentage aan van 80 procent dat in de categorie ‘eind tiener, begin twintiger’ valt (Parrott, 2008). Uit Zweeds onderzoek blijkt dat in 2006 de gemiddelde leeftijd van verdachten 25 jaar is, terwijl de gemiddelde leeftijd van discriminatoire geweldsdelicten (hatecrimes) 31 jaar was (Roxell, 2011). In Nederland zien we een ander beeld; De gemiddelde leeftijd van verdachten van racistisch geweld in Nederland is gelijk aan de gemiddelde leeftijd van verdachten van anti-homogeweld (30 jaar). De grootste groep verdachten van racistisch geweld is tussen de 15 en 19 jaar oud, terwijl dit bij anti-homogeweld tussen de 19 en 25 jaar is (Tierolf e.a., 2013).

Figuur 17: Leeftijd van verdachten anti-homogeweld

Casus 79-jarige verdachte:
Verklaring van het 71-jarige slachtoffer

“Op woensdag om 13.30 uur liep ik van de (...) naar mijn kantoor aan de (...) en kwam X tegen. Ik wilde deze man ontwijken en had er geen zin in. Ik hoorde deze man zeggen: "Ik krijg de lucht van stront in mijn neus." Ik wist heus wel wat hij hiermee bedoelde. Ik laat me niet uitlokken tot geweld en ik heb toen letterlijk tegen hem gezegd dat ik teveel te verliezen had. Ik ben langs X heengelopen en kreeg toen een schop onder mijn achterste. Ik voelde dat de schop onder mijn kont een pijscheut in mijn been gaf en draaide mij om. Ik werd kwaad en heb X uitgescholden. X kwam voor mij staan en schertste: "Kom dan, kom dan!" X, lokte mij uit om geweld te gebruiken. Ik moest mij inhouden om hem niet voor zijn rotkop te slaan. Het zijn mijn woorden en ben trots op mezelf dat ik mijn handen niet vuil hebt gemaakt aan hem. Niet zolang geleden scandeerde hij dat ik kleine jongens neuk in het bijzijn van derden. Ik schaamde mij dood om deze opmerking. Als mensen zich vergrijpen aan kleine kinderen vind ik dat een ernstig misdrijf.”

4.4 Opleidingsniveau

Uit het onderzoek naar anti-homogeweld in Amsterdam (Buijs, 2009) blijkt dat veel daders laag opgeleid zijn en afkomstig uit probleemgezinnen. Ander onderzoek uit 1995 laat echter zien dat daders overwegend afkomstig waren uit de lagere middenklasse en 'hogere' milieus en redelijk wat onderwijs genoten (van mavo tot hbo) (Schuyf, 2009). Omdat in dit rapport een beeld wordt gegeven van de bij politie bekende daders van anti-homogeweld, is ook het opleidingsniveau meegenomen van de verdachten. Van alle verdachten die bekend zijn in de Gemeentelijke Basisadministratie¹¹ (GBA), is door koppeling aan het Sociaal Statistisch Bestand¹² (SSB) het hoogst gevolgde opleidingsniveau bepaald door het Centraal Bureau voor

¹¹ De GBA is een geautomatiseerd persoonsregistratiesysteem van de gemeenten, dat sinds 1 oktober 1994 in werking is. In principe staan alle inwoners van een gemeente in de basisadministratie ingeschreven. Daarbij worden gegevens als geboortedatum, geslacht, geboorteland en woonplaats geregistreerd.

¹² Het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) is een samenhangend systeem van koppelbare registers en enquêtes dat het CBS gebruikt voor de productie van sociale statistieken. Het opleidingsniveau is hierin opgenomen.

de Statistiek (CBS). In totaal waren 493 verdachten (93 procent van het totaal aantal verdachten) bekend bij het GBA en is hun opleidingsniveau bepaald op 30 september 2011. Het opleidingsniveaubestand, zoals opgenomen in het SSB, bevat het hoogst gevolgde opleidingsniveau van alle in Nederland woonachtige personen op de laatste vrijdag van september van het peiljaar. De bronnen die ten grondslag liggen aan dit register zijn enerzijds diverse onderwijsregistraties¹³ en anderzijds uit de Enquête Beroepsbevolking¹⁴ (EBB). Het CBS beschikt niet over gegevens van particulier onderwijs, gegevens van in het buitenland gevolgd onderwijs, van uitwisselingsstudenten in het hoger onderwijs en maar deels over gegevens van studenten aan aangewezen instelling (zoals theologische universiteiten).

In figuur 18 is de hoogst gevolgde opleiding van de groep verdachten van anti-homogeweld weergegeven volgens de Standaard Onderwijs Indeling. Van 31,4 procent van de verdachten is het opleidingsniveau niet bekend bij het CBS. Naast de verklaring dat deze personen geen onderwijs hebben genoten is het ook aannemelijk dat in deze groep personen voor het laatst vóór 1999 onderwijs hebben gevolgd of immigrant zijn waardoor het opleidingsniveau onbekend is.

De grootste groep verdachten heeft het secundair of voortgezet onderwijs als hoogst genoten opleiding (62,4 procent). Hieronder wordt het algemeen vormend en beroepsvoorbereidend onderwijs bedoeld dat in directe aansluiting op het basisonderwijs gevolgd kan worden (secundair) of aansluitend op het secundaire onderwijs. Merendeel (42,5 procent van het totale aantal) heeft havo, vwo of mbo gevolgd.

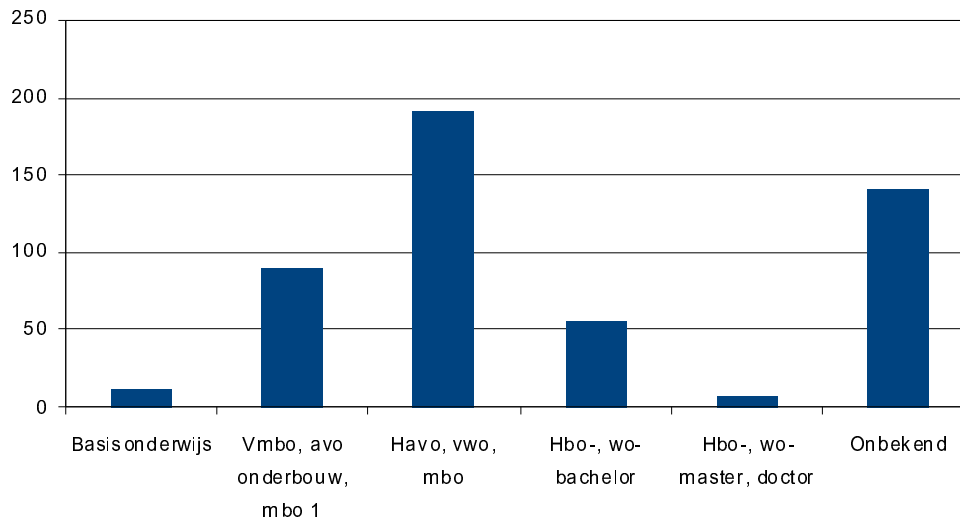
Een kleinere groep heeft het hoger onderwijs als hoogst genoten opleiding (13,6 procent) waarvan merendeel (12,2 procent van het totale aantal) een bacheloropleiding heeft gevolgd (hbo of wo) en een klein gedeelte een masteropleiding binnen het hbo of wo (1,3 procent van het totale aantal).

In totaal heeft 2,4 procent van de verdachten waarvan de opleiding bekend is niet hoger dan het primaire onderwijs gevolgd (basisonderwijs).

¹³ Verschillende registraties liggen ten grondslag aan het opleidingsniveaubestand. Gegevens over: voortgezet onderwijs: examenresultaten vanaf 1999, inschrijvingen vanaf schooljaar 2003/2004; middelbaar beroepsonderwijs vanaf schooljaar 2004/2005; volwasseneneducatie inclusief voortgezet algemeen volwassenenonderwijs, vanaf 2005/2006; hoger onderwijs, inschrijvingen vanaf 1986; wetenschappelijk onderwijs, inschrijvingen vanaf 1983; studiefinanciering (WSF), vanaf 1995; opleidingsgeschiedenissen zoals opgegeven door werkzoekenden bij het UWV WERKbedrijf vanaf 2010.

¹⁴ Ook wordt gebruik gemaakt van opleidingsinformatie uit de EBB (Enquête Beroepsbevolking) vanaf 1996, een steekproefonderzoek onder personen die in Nederland wonen. Daarbij tellen alleen gegevens mee die op de peildatum nog actueel zijn.

Figuur 18: Hoogst gevolgde opleidingsniveau¹⁵ van verdachten anti-homogeweld (Bron: CBS)

Omdat de grootste groep verdachten het secundair of voortgezet onderwijs volgt (of heeft gevolgd), is deze doelgroep wellicht het beste en het meest effectief te benaderen voor bijvoorbeeld voorlichting. In november 2011 besloot de minister van Onderwijs, om voorlichting over seksuele diversiteit in het onderwijs verplicht te stellen. De meeste aandacht ging daarbij uit naar het voortgezet onderwijs zoals het mbo. Uit bovenstaande bevindingen blijkt dat onder de populatie van verdachten van anti-homogeweld ook het secundair onderwijs zoals vmbo, havo of vwo en het hoger onderwijs zoals hbo is gevolgd. Onderzoek (Keuzenkamp e.a., 2012) wees uit dat 17 procent van de mbo-studenten de studieomgeving als homo-onvriendelijk omschrijft, dit geldt voor 3 procent van de universitaire studenten en voor 6 procent van de hbo-studenten. Hierbij wordt ook vermeld dat fysiek geweld in het vervolgonderwijs zeldzaam is en dat de meeste ervaringen bestaan uit afkeurende blikken of flauwe grappen. De verdachten in dit rapport zijn echter allemaal verdacht van fysiek anti-homogeweld of de dreiging hiervan. Mogelijk dat deze mensen zich voornamelijk schuldig maken aan anti-homogeweld buiten het schoolterrein of na hun opleiding.

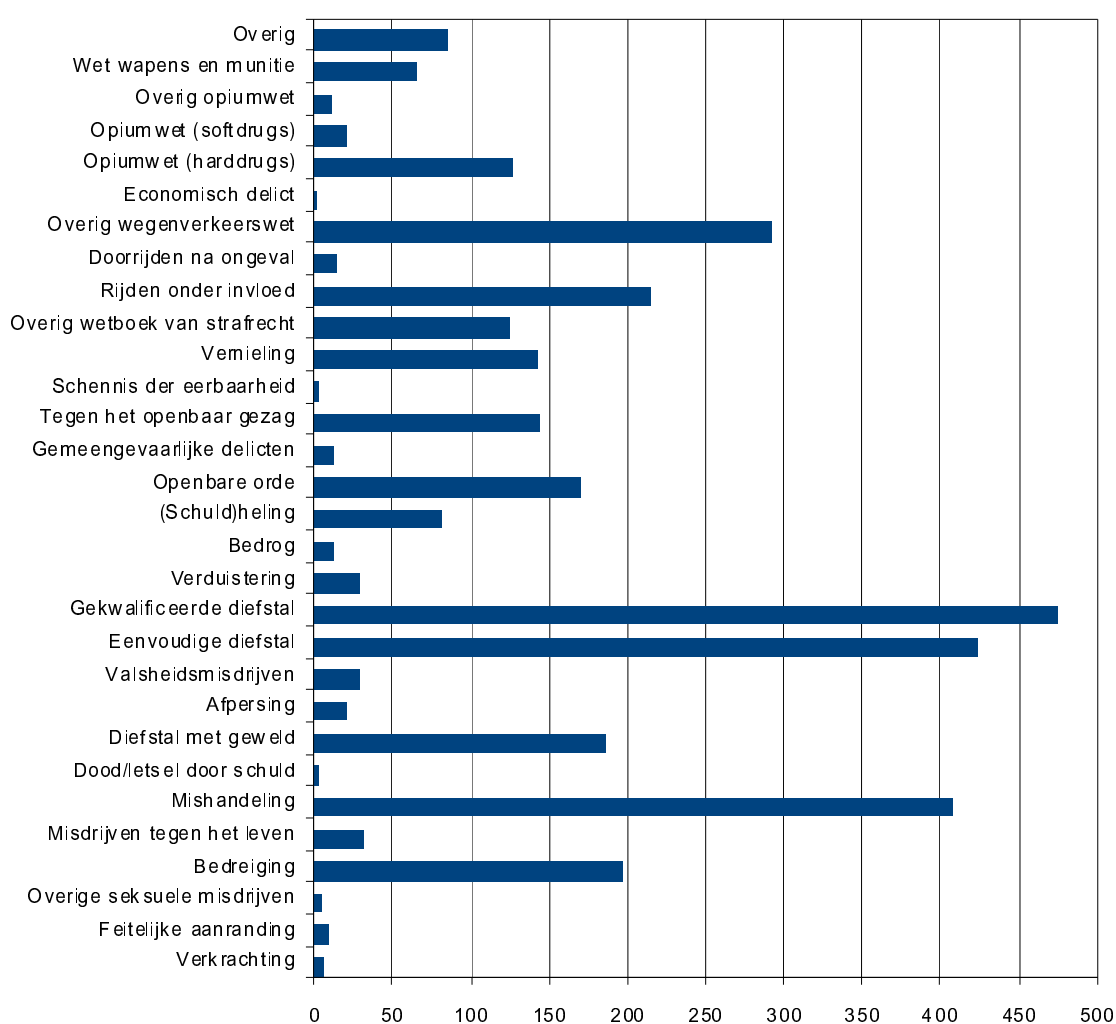
4.5 Antecedenten

Alle misdrijven, waarvan aangifte wordt gedaan of anderszins ter kennis van de politie komen, aangaande natuurlijke en rechtspersonen worden, zoals vastgelegd in de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg), geregistreerd in het Justitieel Documentatiesysteem (JDS). De Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) geeft sinds 2000 invulling aan de behoefte om gegevens uit het Justitieel Documentatiesysteem te gebruiken ten behoeve van het ontwikkelen en monitoren van beleid en voor de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek. Van de (493) verdachten met een burgerservicenummer is via het JDS in het OBJD de justitiële documentatie opgevraagd.

¹⁵ Hoogst gevolgde opleidingsniveau op 30 september 2011. Het niveau kan afhankelijk zijn van de leeftijd.

In totaal hebben 427 verdachten (86,6 procent) in dit systeem minimaal één registratie op naam staan; het gaat in totaal om 3.337 misdrijven. Dit betekent dat het om gemiddeld 7,8 registraties per persoon gaat. Het merendeel van de antecedenten betreft diefstallen; in 32,5 procent van de totale registraties gaat het om (gekwalficeerde) diefstal. In 5,6 procent betreft dit een diefstal met geweld. Een ander veel voorkomende registratie is mishandeling, dat in 12,2 procent van de antecedenten voorkomt. Of er bij de mishandeling ook sprake is geweest van anti-homogeweld is niet te achterhalen, dit geldt tevens voor het delict bedreiging dat in 5,9 procent van de antecedenten voorkomt. Er zou kunnen worden verondersteld dat mensen die anti-homogeweld gebruiken ook discriminatie niet schuwen. Dit laten deze resultaten echter niet zien: geen van de verdachten is voor de rechter verschenen inzake discriminatie.

Figuur 19: Antecedenten van verdachten anti-homogeweld volgens standaardclassificatie CBS (Bron: OBDJ)

Een onderzoek in Zweden laat zien dat 44,5 procent van de verdachten antecedenten op naam heeft staan. Wel geeft het onderzoek eenzelfde beeld van de antecedenten (merendeel betrof diefstallen en daarna geweldsdelicten) (Roxel, 2011).

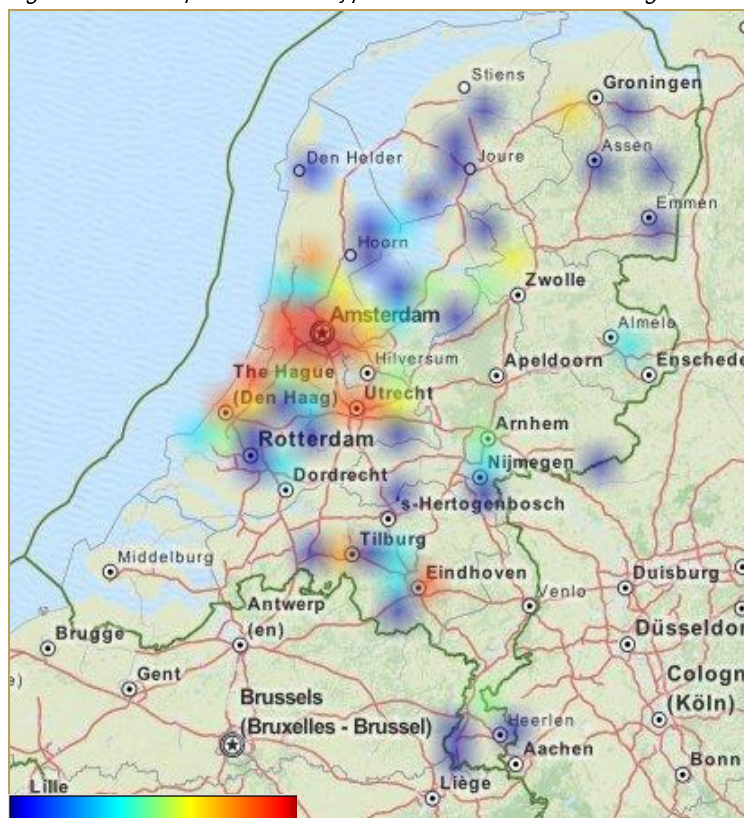
Omdat de Nederlandse justitie geen aparte registratie kent (naast discriminatie) van anti-homogeweld of ander discriminatoir geweld (hatecrimes) kan, zoals gezegd, niet worden bekeken of de verdachten eerder in aanraking zijn geweest met politie of justitie wat betreft discriminatoir geweld.

In 10 procent van de gevallen betrof het een feit met een wettelijke strafdreiging van acht jaar of meer. Slechts een klein percentage van het totale aantal antecedenten heeft geleid tot vrijspraak (8,8 procent) en 19,8 procent van de misdrijven heeft geleid tot een gevangenisstraf. De grootste groep van de misdrijven is afgedaan met een financiële straf of maatregel (39 procent) en in 16 procent van de gevallen is er een taakstraf opgelegd.

4.6 Woon- of verblijfplaatsen

De herkomst van verdachten in Nederland toont op landelijk niveau veel gelijkenis met de pleegplaatsen van anti-homogeweld (zie figuur 20).

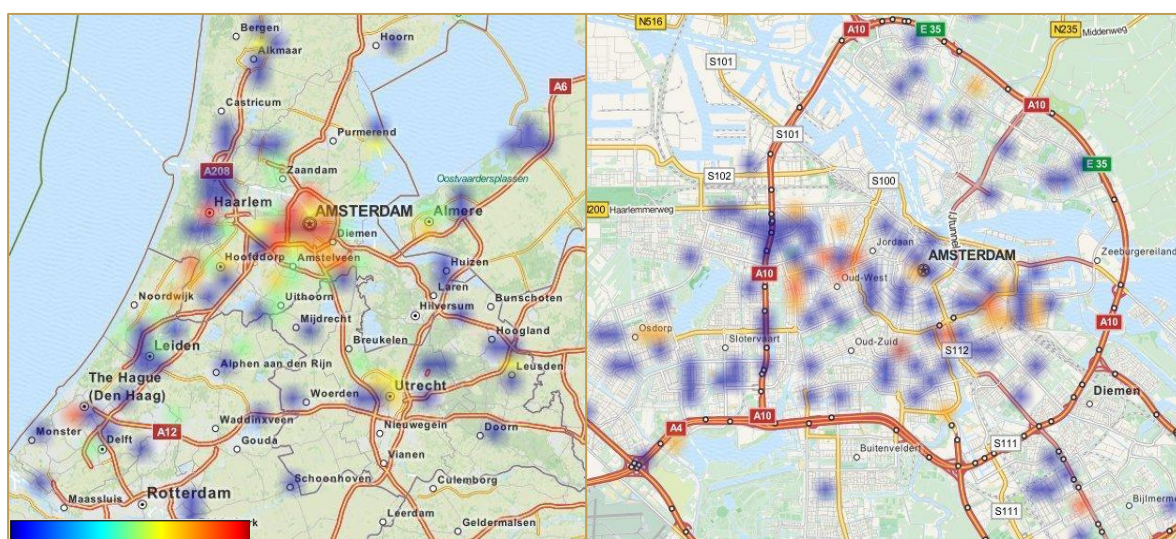
Figuur 20: Heatmap woon- of verblijfplaatsen verdachten anti-homogeweld Nederland

De regio's Amsterdam en Haarlem komen het meest voor als woon of verblijfplaats van verdachten. Daarnaast zien we ook een hogere concentratie rondom Utrecht, Den Haag en Eindhoven. Wanneer deze steden nader worden bekeken blijkt dat de verdachten veelal rondom de steden wonen, terwijl de pleegplaatsen vaak in de binnensteden liggen. In Utrecht komen de meeste verdachten uit de wijken Zuilen-Noord en Overvecht en in Den Haag woont merendeel rondom de wijken Transvaalkwartier en Rustenburg/Oostbroek. In Eindhoven is de meerderheid woonachtig in het noorden en westen van de stad rondom de binnenring.

In figuur 21 (links) is een heatmap te zien van de woon- of verblijfplaatsen van verdachten in de randstad. Amsterdam, Den Haag en Utrecht komen hier het meeste voor, maar ook zijn steden en randgemeenten te zien die niet voorkomen als hotspot van anti-homogeweld, maar waar wel respectievelijk meer verdachten woonachtig zijn (Leusden, Alkmaar en Almere). Wanneer we inzoomen op de stad Amsterdam (figuur 21, rechts) zien we net als andere steden dat, terwijl de pleegplaatsen veelal in de binnenstad liggen, de verdachten woonachtig zijn buiten de binnenstad. In het oostelijk deel van de stad zien we een hogere concentratie woon- of verblijfplaatsen in de Oosterparkbuurt/Dapperbuurt en in iets mindere mate in de Oude Pijp en Bijlmermeer. In het westelijke deel van de stad is een hogere concentratie te zien in Oud West en De Baarsjes.

Figuur 21: Heatmap woon- of verblijfplaatsen verdachten anti-homogeweld Randstad en Amsterdam

5 Tot slot

In dit rapport is een beeld geschetst van de aard en de geregistreerde omvang van anti-homogeweld en kenmerken van slachtoffers en daders. Het beeld is gebaseerd op de bij de politie bekende incidenten van fysiek anti-homogeweld of de bedreiging hiermee. Voor een meer compleet beeld van verdachten zijn hier tevens gegevens aan toegevoegd van het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Juridisch Documentatiesysteem.

De methodiek om de registraties bekend bij politie naar voren te halen, is op dit moment de *best practice*. Het komt echter voor dat registraties door verbalisanten onterecht niet als anti-homogeweld worden weggeschreven of dat registraties waarbij geen geweld wordt gebruikt wel als anti-homogeweld worden weggeschreven. Dit heeft te maken met een aantal aspecten waaronder het feit dat bij het merendeel van de eenheden geen aparte projectcode voor anti-homogeweld wordt gebruikt en het feit dat er geen eenduidige definitie van (anti-) homogeweld bestaat en dus ook niet wordt gehanteerd. Wanneer discriminatoire delicten (hatecrimes) worden voorzien van een aparte code of omschrijving in het politiesysteem kunnen in de toekomst meer nauwkeurige cijfers worden gegenereerd.

De omvang van, het bij de politie bekende, anti-homogeweld in Nederland is redelijk vergelijkbaar met de omvang van racistisch geweld. Het aantal bedreigingen op grond van ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming ligt veel hoger dan bedreigingen op grond van seksuele voorkeur. De resultaten in dit rapport zijn, in vergelijking met eerdere onderzoeken, redelijk consistent, hoewel bepaalde aspecten zoals opleidingsniveau en nationaliteit van verdachten wel een iets ander beeld laat zien. Eerder onderzoek liet soms een hoog percentage van uitsluitend laag opgeleide verdachten en een groot percentage Marokkaanse verdachten zien, wat de resultaten in dit rapport niet ondersteunen. De incidenten komen vooral voor in de avond en nachtelijke uren van de weekeinden, in de zomermaanden en in het Randstedelijk gebied of in het zuiden van Nederland en worden veelal als eenvoudige mishandeling weggeschreven.

Bij discriminatie van homoseksuelen spelen wellicht andere drijfveren dan bij fysiek geweld. Omdat fysiek geweld meer in de avond en nacht voorkomt en in het weekeinde is dit wellicht (deels) te relateren aan het uitgaansleven en kunnen stimulansen zoals alcohol of drugsgebruik en groepsdruk een grote rol spelen. In Amsterdam vindt het merendeel van de geregistreerde incidenten plaats in de binnenstad (en niet bijvoorbeeld op ontmoetingsplaatsen rondom de stad). Mogelijk dat anti-homogeweld dan ook vaker een gelegenheidsdelict is, in plaats van een gerichte en voorbereide actie tegen homoseksuelen.

Literatuurlijst

- Bijleveld, C.C.J.H. (2007). *Methoden en Technieken van Onderzoek in de Criminologie*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Buijs, L., Hekma, G. en Duyvendak, J.W. (2009) *Als ze maar van me afblijven*. Een onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam. Amsterdam: University Press.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (2013) *Veiligheidsmonitor 2012, Onveiligheid, slachtofferschap en respectloos gedrag naar seksuele geaardheid*. Den Haag: CBS
- Keuzenkamp, S., Bos, D., Duyvendak, J.W. en Hekma, G. (2006) *Gewoon doen* Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau
- Keuzenkamp, S., Kooiman, N. en Lisdonk, J. van (2012) *Niet te ver uit de kast. Ervaringen van homo- en biseksuelen in Nederland*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau
- Parrott, D.J. (2008) *A theoretical framework for antigay aggression*. In: Clinical Psychology Review 28, pagina 933-951. Atlanta: Georgia State University.
- Roxel, L (2011) *Hate, threats, and violence. A register study of persons suspected of hate crime*. In: Journal of Scandinavian studies in criminology and crime prevention. Volume 12, pagina 198-215. Stockholm: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Schuyf, J. (2009) *Geweld tegen homoseksuele mannen en lesbische vrouwen*. Een literatuuronderzoek naar praktijk en bestrijding. Utrecht: WODC
- Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2000). *Nummer 193*. Den Haag: SDU Uitgevers.
- Tierolf, B., Hermens, N., Drost, L. en Mein, A. (2013) *Racisme, antisemitisme, extreemrechts geweld en discriminatie in Nederland*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

